

WA YA KASHE HUSSAINI?

Tare da Babi a kan

Buratai da Gararambar ‘Yan Shi’a

Umar Labdo

Bugu Na Uku

2016

ISBN 9683084722

Abubuwan Dake Ciki

Gabatarwa.....

Gabatarwar Bugu Na Biyu.....

Gabatarwar Bugu Na Daya.....

Babi Na Daya: Mutanen Kufa.....

Halayen Mutanen Kufa.....

Babi Na Biyu: Dangantakar Mutanen Kufa Da Ahalul Baiti.....

Dangantakarsu Da Ali binu Abi Dalib(RA).....

Dangantakarsu Da Hassan binu Ali(RA).....

Dangantakarsu Da Hussaini(RA).....

Babi Na Uku: Shahadar Hussaini A Karbala.....

Wasifun Mutanen Kufa Ga Hussaini.....

Aiken Muslim binu Akil.....

Tafiyar Hussaini Zuwa Kufa.....

Mabiyar Hussaini Sun Basar Da Shi.....

Gamuwar Hussaini Da Rundunar Umar.....

Yadda Hussaini Ya Yi Shahada.....

Wane Ne Ya Kashe Hussaini?.....

Ha'incin Malaman Shi'a.....

Matsayin Ahalus Sunna A Kan Kisan Hussaini.....

Babi Na HUdu: Zaluncin Yazidu Ga Al'umma.....

Yaƙin Madina (Hirra).....

Yaƙin Makka.....

Babi Na Biyar: Matsayin Yazidu A Wajen Al’umma.....

Maganganun Malamai Dangane Da Yazidu.....

Imam Ibnul Jauzi.....

Umar binu Abdil’aziz.....

Imam Ahmad binu Hanbal.....

Imam Azzahabi.....

Muhammad Rashid Rida.....

Babi Na Shida: Bukukuwan Ashura.....

Bukukuwan Ashura A Littafan Shi’a Na Farko.....

Malaman Shi’a Sun Saƙawa Imamansu.....

Sanya Bakaken Tufafi A Bikin Ashura.....

Matan Shi’a Da Bikin Ashura.....

Azumi A Ranar Ashura.....

Bikin Ashura A Nijeriya.....

Babi Na Bakwai: Burutai Da Gararambar ‘Yan Shi’a.....

Gararambar Arba’iniyyat.....

Karshen Tika-tika.....

Kato a Baro.....

Lauje cikin Nafi.....

Hizbullah a Nijeriya?!.....

Gabatarwa

Muna godiya ga Allah, mai rahama, mai jinkai. Muna salati tare da sallamawa ga babban bawansa, Ma'aikinsa, Muhammad dan Abdullahi, da Alayensa da Sahabbansa, da wafanda suka bi tafarkinsu da kyautatawa.

Bayan haka, muna farin cikin gabatar da bugu na uku na wannan littafi mai albarka in Allah ya yarda, a lokacin da ciwon bidi'a yake kara cin jikin al'ummarmu, duhun jahilci yana daɗa rufe idanu da zukata. Son duniya da kyale-kyalenta ya mantar da mu saduwa da Ubangiji. Miyagun malamai, masu tallan bidi'a, da gina duniya da sunan addini, sun hure kunnuwan mutane, sun kara nutsar da su a cikin bata.

Daga lokacin da wannan littafin ya fito a bugunsa na farko, shekaru shida kacal da suka shude zuwa yau, bidi'ar Shi'a ta kara nutsawa a cikin bata da guluwwi. Ta fito da sabbin ibadoji da bukukuwa a munasabar tunawa da kisan Hussaini (RA). Wata sabuwar ibada da suka fito da ita, ita ce Gararambar Arba'iniyyat, wacce jahilai suke kira SYMBOLIC TREK.

Wannan ci-gaba na mai hakan rijiya ya zo dai-dai da karewar littafin a kasuwa, da nacin makaranta da kishinsu na sake fitar da shi. Sai muka ga ya dace mu kara babi guda wanda ya kunshi magana a takaice a kan wannan sabon reshe na bidi'ar Shi'a, watau yawon dandin Arba'iniyyat, wanda ya addabi kowa: masu mulki da talakawa da sojoji.

Abinda ya faru na karon-batta tsakanin 'yan Shi'a da sojoji a Zariya a karshen shekarar da ta gabata, 'yar manuniya ce na irin abinda yake jiran Musulmin Nijeriya matuƙar ba su tsayar da yaduwar Shi'a ba. Kuma rahama ce ta Allah da ya bankaɗa mana asirin 'yan Shi'a, yayin da alaƙarsu da kasar Iran, da mugunyar manufar wannan kasar Maguzanci wacce karen farautarsu Zakzaki yake da nufin zartarwa, suka bayyana a fili.

Don haka wannan bugu na uku ya zo a lokacinsa, yana mai gargadi ga dukkan al'umma. Kuma kamar yadda muka saba a rubuce-rubucenmu, sabon bugun ya kunshi gyare-gyare da kare-kare, banda babin guda da muka yi nuni da shi a baya.

Muna roƙon Allah Madaukaki da ya amfani Musulmi da shi kamar yadda ya amfanar da bugu biyu da suka gabace shi. Allumma amin.

Kano

Umar Labdo

Fabrairu, 2016

Gabatarwar Bugu Na Biyu

Godiya ta tabbata ga Allah, Ubangijin talukai. Tsira da aminci su tabbata ga Annabinmu Muhammad, da Alayensa, da Sahabbansa, da waƙanda suka bi shiriyarsa har zuwa ranar sakamako.

Bayan haka, wannan shi ne bugu na biyu na littafin Wa Ya Kashe Hussaini(RA)? muna gabatar da shi ga makaranta a bayan bugu na farko ya kare tuni, kuma mutane suka ci gaba da nema. Muna godewa Allah cewa littafin ya samu karbuwa kuma ya warware wannan matsala wacce sau da yawa ‘yan Shi’a suna fakewa da ita wajen yaudarar mutane da jan hankalinsu. Kuma wannan dalili shi ya kawo matuƙar nema da mutane suke wa littafin.

Mun shigar da ‘yan gyare-gyare kaƙan a cikin wanan bugun, kuma mun yi koƙarin fitar da littafin a salo mai rahusa, domin saukaƙa mallakarsa ga mutane masu karamin hali.

Muna roƙon Allah ya sanya mu daga cikin masu jin zance su bi mafi kyawunsa. Ya yaye mana duhun jahilci da makantar bin son zuciya.

Kano

Umar Labdo

Nuwamba, 2014

Gabatarwa Na Daya

Da sunan Allah, mai rahama, mai jin kai

Lallai godiya ta tabbata ga Allah, muna gode masa, muna neman taimakonsa, muna neman gafara tasa. Muna neman tsari da Allah daga sharrin kawunanmu da miyagun ayyukanmu. Wanda Allah ya shirye shi, babu mai batar da shi kuma wanda ya batar babu mai shiriya tasa. Ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, shi kadai, ba shi da abokin tarayya. Kuma ina shaidawa cewa Muhammad bawansa ne, kuma Ma'aikinsa ne. Tsira da aminci su tabbata a gare shi, da Alayensa, da Sahabbansa, da waƙanda suka bi Sunnarsa har zuwa ranar sakamako.

Bayan haka, kashe Hussaini(RA) na daga cikin abubuwan da 'yan Shi'a suke yawan faɗi suna maimaitawa. Suna bitar sa safe da yammaci, fiye da yadda suke bitar Littafin Allah kuma sama da yadda suke zikiri da sallah. Suna laƙƙanawa mabiyansu tarihin wannan abu da ya faru, suna bayanin sa filla- filla fiye da yadda suke bayanin shika-shikan Musulunci guda biyar. Suna koƙarin nuna cewa rikicin siyasa da ya faru tsakanin Hussaini da Yazid ɗan Mu'awiyya, wanda ya yi sanadin mutuwar Hussaini, wani yaƙi ne tsakanin Ahalus Sunna da 'yan Shi'a kuma cewa Ahalus Sunna su ne suka kashe Hussaini(RA). Suna nuna Yazid a matsayin wani gwarzon na Ahalus Sunna wanda shugabannin Ahalus Sunna waƙanda suka haɗa da Sahabbai da Tabi'ai suka yarda da shi, suna kaunar sa, suna goyon bayan sa, suna na'am da ayyukansa na ta'asa da zalunci, ciki har da kisan Hussaini. Kuma a kan haka su 'yan Shi'a suka ɗauki alaƙar su da Ahalus Sunna, suna zuga mabiyansu da su ɗauki fansar kisan Hussaini a kan Ahalus Sunna inda duk suke. Wannan ya haifar da gaba da kiyayya masu tsanani a zukan mabiya tafarkin Shi'anci ga ɗaifekun Ahalus Sunna da shiyagabanninsu, kiyayya irin wacce ba su nunawa Yahudu da Nasara kamarta.

Manufar wannan littafi ita ce tabbatarwa da mai karatu cewa wannan fahimta ta kisan Hussaini da 'yan Shi'a suke kuɗurewa karya ce tsagwaronta. Littafin zai bayyana a fili, tare da kawo hujjoji masu karfi, cewa su 'yan Shi'a da kansu su ne suka yi sanadin abinda ya auku ga Hussaini(RA) na kisan gila. Kuma waƙannan hujjoji baki ɗayansu za mu tsamo su daga littafan malaman Shi'a mashahurai waƙanda Rafilawa a ko ina a duniya suka yarda da su. 'Yan Shi'a na farko, waƙanda dama tun asali kafirai ne suka shigo Musulunci a munafunce, suna neman abinda zai kawo raba kan al'ummar Annabi(SAW), su ne suka gayyato Hussaini(RA), suka rabo shi da mahaifarsa Madina, suka kawo shi tsakiyar abokan adawarsa na siyasa a Iraki, sa'an nan suka basar da shi, suka sallama shi ga abokan gabarsa kuma, suna ji suna gani, aka kashe shi kisan gila ba tare da sun yi wani katabus na kare shi ko tsare shi ba.

Har yau littafin zai yi koƙarin bayyanawa mai karatu ra'ayin Ahalus Sunna dangane da kisan Hussaini(RA), cewa wannan wata babbar musifa ce wacce ta afkawa dukkanin Musulmi, kuma cewa mutuwar tasa shahada ce da Allah ya ɗaukake shi da ita kamar yadda yake ɗaukakar manyan bayinsa waƙanda ya zaɓa. Haka nan, za mu bayyana cewa Yazidu ɗan Mu'awiyya, wanda a farkashin mulkinsa aka kashe Hussaini, ba shugaba ne da Ahalus Sunna suka yarda da shi ba, amma an ɗora musu shi ne da ƙarfin tuwo, kuma sun miƙa wuya ga mulkinsa a kan tilas ba tare da sonsu ko yardarsu ba. Kamar yadda za mu nuna cewa zaluncin Yazidu bai tsaya a kan

Hussaini ko Ahalul Baiti ba kawai, amma ya game dukkanin Musulmi na zamaninsa waƙanda suka haɗa da Sahabbai da Tabi'ai da sauran shiyagabannin Ahalus Sunna da suke raye a lokacin. Yazidu ɗan Mu'awiya ya yaƙi Makka da Madina inda ya kashe ɗaruruwan Sahabbai da 'ya'yan manyan Sahabbai a waƙan nan birane guda biyu masu tsarki na Musulunci da ma wasu ɓangarori na daular Musulmi inda aka nuna adawa da mulkinsa. Saboda haka, zargin Ahalus Sunna da cewa suna son Yazidu, ko sun yarda da mulkinsa, ko suna goyon bayan sa, da irin taɓargazar da ya aikata a zamanin mulkinsa, wannan babbar ƙarya ce da zalunci da ɗorawa mutane abinda ba su ji ba, ba su gani ba.

A ƙarshe littafin zai rufe da bayanin waƙanda suka ci riba da waƙanda suka yi asara ta haƙiƙa da mutuwar Hussaini, inda za mu nuna cewa babban wanda ya ci riba da wannan shi ne Hussaini wanda Allah ya girmama shi da yin shahada kuma manyan waƙanda suka yi asara su ne maƙiyansa waƙanda Allah ya wulakanta su da kisan sa tun a nan duniya.

Ina roƙon Allah maɗaukaki da ya amfani Musulmi da wannan ɗan ƙaramin aiki, ya buɗe basirar masu neman gaskiya da shi, kuma ya ɗora mu a kan sawaba baki ɗaya.

Kaduna

U.M. Labɗo

Yuni, 2010

Babi Na Daya

Mutanen Kufa

Birnin Kufa shi ne cibiyar Iraki. Sahabin Annabi(SAW) Sa'ad binu Abi Waqqas(RA), wanda shi ne kwamandan da ya ci kasashen Iraki da Farisa da yaki, shi ya kafa garin da umarnin Sarkin Musulmi Umar binul Khaddab a shekara ta 638 miladiyya. Garin yana kan gabar yamma ta kogin Furat kuma ya zama sansanin soji kuma cibiyar mulkin Iraki a zamanin mulkin Khalifofi Umar da Usmanu, Allah ya yarda da su. A lokacin da aka yiwa Ali binu Abi Talib(RA) mubaya'a ya zama khalifa, ya dauko fadar mulkinsa daga Madina zuwa Kufa inda ya zauna ya yi mulki har rasuwarsa. Saboda haka a Kufa ne a wancan zamani aka fi samun mabiyar Ali da magoya bayansa na gaskiya da na karya, watau Musulmi na gari da kuma Rafilawa munafukai. Wannan ya sa a tarihance idan aka ce mutanen Kufa, ko 'yan Iraki, to yawanci Rafilawa ake nufi kai tsaye. Domin tabbatar da wannan, bari ka ji abinda wani mashahurin malamin Shi'a mai suna Bakir Sharif Alkurashi yake fadi, "Lallai Kufa ta kasance mahaifar Shi'a ce kuma gidan Alawiyyawa (zuri'ar Ali). Kuma wannan birni ya nuna kaunarsa ga Ahalul Baiti a tsawon zamani."¹

Halayen Mutanen Kufa

To bayan mai karatu ya ji daga bakin malaman Shi'a cewa Kufa ita ce tushen Shi'a kuma gidan masu goyon bayan zuri'ar Ali(RA), bari mu saurari shaidar malaman Rafilawa kuma dangane da halaye da sifofi da dabi'un mazauna wannan gari.

Jawad Muhaddisi, wani kasaitaccen malamin Shi'a na wannan zamani kuma mai yawan rubuce-rubuce, yana fadi dangane da mutanen Kufa, "Daga cikin dabi'un mutanen Kufa da halayensu muna iya yin nuni izuwa abubuwan dake tafe: Tufka da warwara a alaƙa; yawan hilace-hilace; rashin tabbas; tawaye ga masu mulki; rowa da tsananin kwadayi; gaskata jita-jita da kabilanci.... Wadannan halaye nasu suka sa Ali(AS) ya dandani tasku daga wajensu. Dansa ma, Imam Hassan, ya fuskanci yaudara daga wurinsu, kuma a tsakaninsu ne aka kashe Muslim binu Akil (dan aiken Hussaini) bisa zalunci. Haka nan Hussaini ma an kashe shi a Karbala kusa da Kufa, kuma a hannun rundunar Kufa."²

Har ila yau, wani shaihin Rafilawa mai suna Hussain Kurani yana cewa dangane da ban gaskiyar mutanen Kufa, "Tana yiwuwa a takaice sifofin imanin mutanen Kufa kamar haka:

¹ Duba **Hayatul Imam Hussain** na Baqir Sharif Alqurashi, bugu na hudu, mujalladi na 3 shafi na 12.

² Duba **Mausu'atu Ashura** na Jawad Muhaddisi, bugun Darur Rasulil Akram, Bairut, 1418 B.H., shafi na 59.

Zama ga barin taimakon Musulunci, son abin duniya da halin hawainiya a wajen daukar mataakai (watau yawan canja sheka irin na ‘yan siyasar Nijeriya a yau).”¹

Wannan ita ce shaidar malaman Rafilawa dangane da irin halayen mutanen Kufa waɗanda suke da’awar su mabiyar Ali(RA) ne masu kaunar sa kuma suna zaune tare da shi a garin da ya zaba don ya zama fadarsa. Kuma sirrin kasancewar waɗannan mutane haka shi ne cewa ita Shi’a dama an kafa ta ne musamman don yaƙar Musulunci da rusa addini daga ciki, kuma farkon waɗanda suka rungumi kungiyar su ne Majusawa da Yahudawa da kuma ‘yan tawaye Khawarijawa waɗanda suka yiwa Sarkin Musulmi Usmanu binu Affan tawaye suka kashe shi. Wannan ya sa a koda yausha waɗannan mutane suke neman kafar ta da fitina. Kuma wannan ya sa, koda yake suna da’awar su masu kaunar Ahalul Baiti ne, amma shiyagabannin Ahalul Baiti, Ali da zuri’arsa, su suka fi kowa cutuwa da su.

¹ A duba **Fi Rihabi Karbala** na Hussain Kurani, bugun Darut Ta’aruf, Bairut, 1413 B.H., shafi na 53.

Babi Na Biyu

Dangantakar Mutanen Kufa Da Ahalul Baiti

Dangantakar shugabannin Ahalul Baiti da mutanen Kufa ‘yan Shi’a masu cewa su mabiyansu ne, masu kaunar su, ta kasance dangantaka da aka gina a kan yaudara da basarwa da zagon kasa da kafar ungulu ga duk wani kofari na Ali binu Abi Dalib(RA) da ‘ya’yansa. Kuma bayanin wannan dangantaka filla-fula yana rubuce a cikin littafan malaman Shi’a, amma mabiyansu ba sa gani, kamar yadda ake cewa a karin magana, “Ga wani abu a kan matar sarki da da ido da ta gani.” Ga alama mabiya tafarkin Shi’a sun rasa ido, don haka suke dora laifin kisan Hussaini a kan Ahalul Sunna, domin da suna da ido da sun ga cewa ba wani ne ya kashe Hussaini ba sai ‘yan Shi’a su da kansu. To amma ina ake zancen ido a wajen jahili wanda ba ya iya karanta littafin Larabci sai idan yana da wasali,¹ idan kuwa ba haka ba to sai dai ya koma ga TRANSLATION da TRANSLITERATION!

A nan kasa za mu yi bayanin alakar ‘yan Shi’a da shugabannin Ahalul Baiti daya da daya kamar yadda ta zo a littafan malaman Rafilawa su da kansu.

Dangantakarsu Da Ali binu Abi Dalib(RA)

Mashahurin malamin Shi’an nan wanda ya tattara maganganun Ali binu Abi Dalib da hudubobinsa a cikin littafin Nahajul Balaga, Sharif Alradi, ya ruwaito Sarkin Musulmi Ali(RA) yana kokawa dangane da halayyar mabiyansa mutanen Kufa da mu’amalarsu gare shi. Ya ce, “Ya mazare masu kamar maza, ya masu hankulan jarirai da kwakwalen ma’abota mundaye. Na so a ce ina ma ban taɓa ganin ku ba; ban san ku ba. Saninku wallahi ya jawo nadama, ya haifar da fargaba. Allah wadaranku! Kun cika zuciyata da bakin ciki, kun loda kirjina da fushi kuma kun shayar da ni madfɪn takaici. Kun bata mun tsari ta hanyar sabawa da basarwa har Kuraishawa suna cewa: Dan Abi Dalib namiji ne gwarzon, amma bai da dabarar yaƙi. To ina dabara ga wanda ba a yiwa biyayya?!”²

A wani wurin kuma, ya ruwaito shi yana cewa, “Al’ummai suna tsoron zaluncin masu mulkinsu, ni kuwa ina tsoron zaluncin mabiyana. Na kira ku zuwa jihadi ba ku fito ba; na umarce ku ba ku bi ba; na kira ku a boye da sarari ba ku amsa ba; na yi muku nasuha ba ku karɓa ba. Haba jama’a! Kuna nan kamar ba ku nan? Kuna bayi amma da halin iyayen giji? Ya wadanda jikkunansu suke nan, amma hankulansu sun faku! Ya masu sabanin soye-soyen zukata! Ya wadanda aka jarrabi sarakunansu da su! Ni ina bin Allah kuma ku kuna saba masa?! Na yi burin

¹ Mai karatu ya nemi kaset mai taken **Tatsuniyar Gadir Khum** don ya ji da kunnensa inda madugun Rafilawan Nijeriya, Yakubu Alzakzaki, ya kasa karanta littafi saboda bai da wasali!

² A duba **Nahajul Balaga** na Sharif Alradi, bugun Darul Ma’arifa, Bairut, ba tarihi, mujalladi na 1, shafi na 70-71.

wallahi ina ma Mu'awiya zai yi mun musanyen ku irin musanyen dinari da dirhami; sai ya karfi goma daga cikin ku ya ba ni mutum ɗaya daga mabiyansa. Ya ku Mutanen Kufa, an jarrabe ni cikin ku da 'ya'ya biyar tsinana: kurame masu kunnuwa, bebaye masu zakin baki, makafi masu idanun ganin gari, waɗanda ke ba 'yan halal ba a wajen gamo (da abokan gaba), waɗanda ke ba 'yan uwa ba da za'a amincewa lokacin musifa. Allah wadaranku! Ya masu kama da rafkuman da makiyayinsu ba ya nan; koda yausha ka tara su ta nan sai su waste ta can!"¹

Wannan shi ne halin mabiya Ali(RA), watau 'yan Shi'a, kamar yadda shi da kansa ya fahimce su, kuma kamar yadda ya faɗa musu a gabansu. Kuma wannan malaman Shi'a suka ruwaito shi, suka kattaba shi a cikin littafansu; ba kage ne wani ya yi musu ba. Mai karatu ya dubi irin sifofin da ya ba su kuma ya lura da yadda ya yi burin canjinsu da mabiyar Mu'awiya kamar yadda ake canzo sulai da kobo goma!

Dangantakarsu Da Hassan binu Ali(RA)

Dangantakar Hassan(RA) da 'yan Shi'a mabiyansa ba ta da bambanci sosai da dangantakarsu da ubansa a gabaninsa. Bari mu ji daga bakin malaman Rafilawa da kansu. Wani babban malaminsu wanda ya shahara da taurin kai da ta'assubanci, mai suna Idris Alhusaini, ya ba mu labari dangane da haka. Ya ce, "Kuma Imam Hassan(AS) ya fuskanci yunkurin kisan gila daga wasu ɓangare na dakarun rundunarsa. Wata rana wani mutum daga kabilar Banu Asad binu Sinan ya zabura ya kama akalar taguwarsa kuma ya soki Imam ɗin a cinyarsa, sai Imam ɗin ya rumbace shi suka faɗi kasa. Daga nan Abdullahi binu Hanzal Alda'i ya kawo ɗauki, ya kwace makamin daga hannun mutumin ya soke shi da shi."²

Wannan shaida, daga wannan malamin Shi'a ɗan hayaki, tana nuna yadda a cikin rundunar Imam Hassan(RA) ake da wani gungun mutane waɗanda suke yaudarar sa, suna yi masa zagon kasa, kuma suna neman dama ta kashe shi kisan gila. Waɗannan mutane su ne suka kashe Ali(RA) tun da farko kuma su ne daga bisani suka kashe ɗansa Hussaini.

Wannan ya sa Hassan(RA) ya riƙa faɗin, kamar yadda shaihin Rafilawa Abu Mansur Aldabarsi ya ruwaito, "Ina ganin wallahi Mu'awiya ya fiye mun waɗannan. Suna riya cewa su magoya bayana ne amma kuma sun nemi kashe ni, sun kwashe kayana, sun saci dukiyata. Wallahi in baiwa Mu'awiya alƙawari da zan tserar da raina da shi, in aminta cikin iyalina, ya fiye mun ya kashe ni, iyalina su tagayyara. Domin idan na yaƙi Mu'awiya waɗannan za su kama wuyana su miƙa ni gare shi arha!"³

¹ Nahajul Balaga, 1/187.

² A duba littafin **Laqad Shayya'anil Hussain** na Idris Alhussaini, bugun Darul Nakhil, Bairut, 1414 B.H., shafi na 279.

³ A duba **Al'ihitijaj** na Abu Mansur Ahmad binu Ali Aldabarsi, bugun Sharikatul Kutubi, Bairut, 1414 B.H., 2/10.

Dangantakarsu Da Hussaini binu Ali(RA)

Wata kila daga cikin imaman Ahalul Baiti da shugabanninsu ba wanda ya cutu da mu'amalar 'yan Shi'a kamar Hussaini(RA). Za mu kyale bayanin dangantakarsa da su sai a babi na gaba, inda za mu yi bayanin ta filla-figa.

Haka nan dangantakar 'yan Shi'a ta kasance da shuganannin Ahalul Baiti a tsawon zamani: yaudara da cuta da basarwa da zagon kasa. Idan ba su samu damar halaka wani imami na Ahalul Baiti ba, to makamin karya na nan. Za su laka masa karerayi iri-iri, su bata masa suna, su dangana masa bidi'o'i munana, kamar yadda suka yi ga Ja'afar Sadiq da ubansa Muhammad Bakir. Wannan ya sa aka ruwaito Imam Musa Alkazim yana cewa, "Da zan bincika 'yan Shi'armu da ban same su ba face makaryata. Da zan jarraba su da ban same su ba face masu ridda. Da zan tantance su da daya ba zai sha ba cikin dubu."¹

¹ A duba **Alkafi** na Muhammad binu Ya'aqub Alkulaini, bugun Darul Kutubil Islamiyya, Teheran, ba tarihi, 8/228.

Babi Na Uku

Shahadar Hussaini A Karbala

Wannan ita ce dangantakar Rafilawa da wafanda suke da'awar cewa su shugabanninsu ne. Kuma wannan irin dangantaka ita ce Hussaini(RA) ya gada a lokacin da ya dauki ragamar shugabancin mabiyar ubansa a bayan rasuwarsa da rasuwar dan uwansa Hassan(RA).

Bayan mutuwar Sarkin Musulmi Mu'awiya binu Abi Sufyan(RA) da hawan dansa Yazidu a kan karagar khilafa, bangarori da yawa ba su yi maraba da mulkin Yazidu ba saboda darewarsa bisa karagar mulki ya saba tafarkin da Khalifofi Huɗu Shiryatattu suka bi na rashin gadawa 'ya'yansu ko makusantansu mulkin Musulmi. Banda wannan kuma, akwai da yawa daga 'ya'yan Sahabbai wafanda suka fi shi cancanta, kamar Abdurrahman binu Abubakar da Abdullahi binu Umar da Hussaini binu Ali da Abdullahi binu Abbas da Abdullahi binu Zubair, da sauransu. Don haka an samu tawaye ga mulkin Yazidu a Hijaz (Makka da Madina) da Iraƙi (Kufa da Basra). Kusan ba inda Yazidu ya samu goyon baya sosai sai a kasar Sham inda da manan ne fadar mulkin ubansa Mu'awiya. A yunkurin murkushe wannan tawaye munanan abubuwa na fitina sun faru wafanda babu shakka Yazidu ke daukar alhakinsu. Babba daga cikin wafannan abubuwa shi ne mutuwar Hussaini.

Wasikun Mutanen Kufa Ga Hussaini

Bayan darewar Yazidu a kan karagar mulki da bayyanar kyamar mulkinsa daga 'ya'yan manyan Sahabbai a Madina, mutanen Iraƙi wafanda aka san su da goyon bayan Ali binu Abi Dalib da zuri'arsa, sun yi ta aikewa Hussaini da wasiku, suna shaida masa cewa su sun hada kansu kuma a shirye suke su yi masa mubaya'a kuma su taimake shi ya yaƙi Yazidu matuƙar dai ya fita zuwa wajensu a Kufa. Mutane da dama a Madina, ciki har da dan uwansa Muhammad binu Ali (Binul Hanafiyya) da Abdullahi binu Abbas, sun shawarci Hussaini da kada ya fita zuwa Kufa, suna masu tuna masa yadda mutanen Iraƙi suka yaudari ubansa Ali, suka nuna masa goyon baya sa'an nan daga bisani suka basar da shi aka kashe shi a tsakaninsu. Wannan ya sa Hussaini(RA) ya yi jinkirin fita.

Amma mutanen Kufa ba su kyale Hussaini ba; maimakon haka sun nace, suka yi ta aika masa da ruwan wasiku, suna masu karfafa masa guiwa, suna yi masa alƙawari da taimako da da'a da biyayya. Bari mu saurari malaman Shi'a da kansu, su yi mana bayanin irin wannan naci na mutanen Kufa da yadda wasikunsu suka yi ta zuwa Madina, wasu bayan wasu, duka domin kofarin fito da Hussaini daga mahaiƙarsa da da'awar wai za'a yi masa caffa a taimake shi ya yaƙi Yazidu.

Malamin Shi'a na wannan zamani, Ahmad Rasim Nafis, ya ce, "Mutanen Kufa sun rubuta zuwa Hussaini(AS) suna cewa: 'Ba mu da wani shugaba, don haka sai ka taho wata kila Allah ya hada kanmu a dalilinka bisa bin gaskiya.' Wasiku suka yi ta zuwa masa, dauke da sa-hannu, suna kiran sa ya zo ya karbi mubaya'a, ya shugabanci al'umma a gwagwarmayarta da dagutan Banu Umayya."¹ Wani malamin nasu, shi ma daga cikin malamansu na zamani, mai suna Kazim Hamd Al'ihisa'i, yana cewa, "Wasiku suka rika bibiyar juna zuwa ga Imam Hussaini(AS) har ya cika buhuna biyu da su. Wasika ta karshe da ta zo masa daga mutanen Kufa ita ce ta hannun Hani binu Hani Alsubai'i da Sa'id binu Abdillahi Alhanafi. Da ya bude ta sai ga shi an rubuta a cikinta: Da sunan Allah, mai rahama, mai jinkai. Zuwa ga Hussaini dan Ali, daga 'yan Shi'arsa kuma 'yan Shi'ar ubansa Sarkin Musulmi. Bayan haka, lallai mutane suna tsumayin ka kuma ba su da karkata sai gare ka. Sai ka hanzarta. Ka hanzarto!"²

Har yau, mashahurin malamin riwaya na Rafilawa, mai suna Abbas Alkummi, yana ba mu labarin wannan naci na mutanen Kufa, ya ce, "Wasiku suka yi ta kwararowa, har wasiku dari shida suka zo masa a rana guda, daga wadannan marasa al'kawarin. Amma duk da haka shi yana taka-tsan-tsan, ba ya amsa musu. Har wasiku dubu goma sha biyu suka taru a wajensa."³

Aiken Muslim binu Akil

Wannan shi ne yadda Rafilawa na Kufa suka yi ta aikowa Hussaini(RA) takardu, suna rokon sa da ya fita zuwa gare su za su zama rundunarsa kuma su taimake shi ya yaki mulkin zalunci na Yazidu. Da abin ya yi yawa, sai Hussaini ya aike abokin wasansa, watau dan wan ubansa wanda suke 'yan maza zar, Muslim binu Akil, domin ya je ya gane masa gaskiyar abinda yake faruwa a Kufa.

Muslim ya isa Kufa kuma ya sauka a gidan Mukhtar binu Abi Ubaid Althakafi, wanda yake fitaccen mai goyon bayan Ahalul Baiti ne a garin. A cikin wannan gida ne Muslim ya rika saduwa da shugabannin Shi'a daban-dabam a cikin asiri, yana karɓar mubaya'arsu a maimakon Hussaini. Ya kwashe lokaci mai tsawo yana tafiyar da wannan mitin na sirri ba tare da gwamnan Kufa mai goyon bayan Yazidu ya sani ba. Wannan gwamnan, Nu'uman binu Bashir, wanda tun da farko Mu'awiya ne ya nafa shi, kuma Yazidu ya tabbatar da shi a kan mukaminsa, sahabi ne daga cikin Sahabban Annabi(SAW), Allah ya yarda da su, kuma ya shahara da sauƙin hali da rashin son fitina. Wannan ya sa wasu malaman tarihi suke ganin cewa ba wai bai san da zaman Muslim binu Akil ba ne a babban birnin jiharsa, amma ya kau da kai ne kawai ya kyale shi.

Wannan bayani malaman Shi'a sun tabbatar da shi a cikin littafansu kamar yadda suka tabbatar da yawan mutanen da suka yiwa Muslim binu Akil mubaya'a. Wani daga cikinsu mai

¹ A duba littafin **Ala Khutal Hussain** na Dr Ahmad Rasim Nafis, bugun Gadir, Bairut, 1418 B.H., shafi na 94.

² A duba littafin **Ashura** na Kazim Hamd Al'ihisa'i Annajafi, bugun Mu'assasatul Balag, Bairut, 1411 B.H., shafi na 85.

³ A duba **Muntahal Amal** na Abbas Alkummi, bugun Addarul Islamiyya, Bairut, 1414 B.H., 1/430.

suna Abdurrazzak Musawi Almuqrim yana fadi kamar haka, “‘Yan Shi’a suka tarbi Muslim a gidan Mukhtar, suka yi maraba da shi, kuma suka nuna masa da’a da miƙa wuya. Sun yi ta zuwa suna yi masa mubaya’a har sai da ya kirga mutum dubu goma sha takwas. A wata ruwaya aka ce mutum dubu ishirin da biyar, a wata kuma dubu arba’in. Daga nan sai Muslim ya aikewa Hussaini yana ba shi labari cewa mutanen Kufa sun haɗu a kan yi masa biyayya kuma suna jiran sa.”¹

Wannan shi ne abinda ya faru kamar yadda wannan malami na ‘yan Shi’a ya zayyana. Da Muslim binu Akil, ɗan aiken Hussaini(RA), ya ga yawan mutanen da suka ba shi mubaya’a, sai ya aike da saƙo yana sanar da ɗan uwansa da ya gaggauta ya taho Kufa domin mutanen garin ba su da wani shugaba sai shi.

Tafiyar Hussaini Zuwa Kufa

A lokacin da waɗannan abubuwa suke faruwa, Sarki Yazidu ya samu rahoton zuwan Muslim binu Akil garin Kufa da kuma abinda ya faru na mubaya’a a gidan Mukhtar. Kuma ga alama ya ga sassaucin da gwamnansa, Nu’uman binu Bashir(RA), ya nuna don haka bai yi watawata ba sai ya tufe shi. A makwafinsa ya naɗa Ubaidullahi binu Ziyad kuma ya ba shi umarni da ya yi maganin abinda ya ɗauka a matsayin tawayen mutanen Kufa. Sabon gwamnan wanda shi ba sahabi ba ne kuma ga alama ɗan miya ta yi zaƙi ne yana neman shiga a wajen Yazidu, bai wani bata lokaci ba sai ya kame Muslim binu Akil ya kashe shi, sa’an nan ya karkashe wasu shugabannin ‘yan Shi’a, wasu kuma ya kame su ya tsare. Ganin haka, sai sauran shugabannin Rafilawa suka gudu, wasu kuma suka buya. Kuma zancen an yiwa wakilin Hussaini mubaya’a ya mutu; babu ma mai son a haɗa sunansa da Hussaini ko ɗan aikensa.

Hussaini wanda bai samu labarin abinda ya faru a Kufa ba, ya yi shiri ya fito daga Makka, inda ya je don aikin Hajji, kuma ba wanda ya taho tare da shi sai kaɗan daga cikin danginsa da mutanen gidansa. Duka adadinsu mutum tamanin ne, ko da ɗoriya. Sai a kan hanya ne ya samu labarin kisan ɗan aikensa Muslim binu Akil. Wannan labari da farko ya sa Hussaini ya yi nufin juyawa zuwa gida, amma sai ‘ya’yan Muslim dake tare da shi suka nace a kan cewa lallai sai an ɗauki fansar kisan mahaifinsu. Wannan ya sa Hussaini(RA), koda yake a yanzu alamu suna nuna yana tunkarar hatsari ne, amma duk da haka ya ci gaba da tafiyarsa zuwa Kufa.

Shi kuwa sabon gwamnan Kufa, Ubaidullahi binu Ziyad, a lokacin da ya ji labarin tahowar Hussaini sai ya tanadi runduna mai girma a farkashin jagorancin Umar binu Sa’ad binu Abi Waƙƙas, ya aike su domin su tare Hussaini a kan hanya kuma su kama shi. Ya ba su umarni

¹ A duba **Maqatalul Hussain** na Abdurrazzaq Musawi Almuqrim, bugun Darul Kitabil Islami, Bairut, 1399 B.H., shafi na 147; da **Ma’asat lhda wa Sittin** na Abdul Hassain (wai ma!) Nuruddin Al’amili, bugun Darul Firdaus, Bairut, 1986, shafi na 24.

cewa idan suka riske shi su zo da shi a d'au're cikin sarfa, idan kuma ya ki mi'ka wuya to su ya'ke shi.

Mabiyan Hussaini Sun Basar Da Shi

Hussaini(RA) ya ci gaba da tafiya, yana dosar Kufa. A lokacin da ya shiga kasar Ira'ki maimakon ya ha'fu da masu taryen sa, sai ya gamu da runduna ta mayaka dubu 'yan gitta farkashin Hurru binu Yazid wa'anda suka yiwo gaba daga cikin rundunar Umar binu Sa'ad. Wannan runduna ba ta zo ne domin maraba da Hussaini ba, ko don ta tarbe shi, amma ta zo da umarnin ta kama shi. Malamin Shi'a, Ali binu Musa binu Ja'afar binu Dawus Alhussaini, yana ba mu labarin yadda wannan kaci'bis ta kasance. Ya ce, "Hussaini ya yi ta tafiya har lokacin da ya isa marhala biyu (tafiyar wuni biyu) tsakaninsa da Kufa sai ya gamu da Hurru binu Yazid tare da mahaya dubu. Hussaini(AS) ya ce masa: 'Gare mu ko a kanmu?' (Hurru) ya ce, 'A'a! A kanka dai, ya Abu Abdillahi.' Sai Hussaini ya ce, '*La haula wa la kuwwata illa billahil aliyyil azim!*' Sa'an nan suka yi sa-in-sa har daga karshe Hussaini(AS) ya ce, 'Idan a yanzu kuna kan sabanin abinda wasikunku suka zo mun da shi, 'yan aikenku suka sanar da ni, to sai in koma daga inda na fito.' Sai Hurru da rundunarsa suka hana masa wannan. Ya ce da shi: 'A'a! Ya dan Ma'aikin Allah, ka dauki turbar da ba za ta kai ka Madina ba, kuma ba za ta kai ka Kufa ba, domin in yi uzuri ga (gwamna) Binu Ziyad cewa mun yi sabani a hanya.' Sai Hussaini ya dauki hanyar hagu, har ya isa (wani wuri da ake kira) Azibul Hajanat."¹

Wani malamin na Shi'a mai suna Ayatullahi Muhammad binu Ta'kiy Aali Bahril Ulum, yana ba mu labarin wannan gamuwa ta Hussaini(RA) da rundunar 'yan gitta na Hurru binu Yazid, da yadda ya nemi su bar shi ya koma gida bayan ya sakankance da cewa mabiyansa sun basar da shi. Ya ce, "Hussaini ya yi wa rundunar jawabi, yana cewa, 'Ni ban zo muku ba sai da wasikunku suka je mun, 'yan aikenku suka isa gare ni suna cewa: Ka taho zuwa gare mu domin ba mu da shugaba; wata kila Allah ya ha'fa kanmu a dalilinka bisa shiriyar. Idan kuna kan wannan abu da kuka fa'idi, to gani na zo, sai ku ba ni al'kawari da zan natsu da shi. Idan kuwa ba ku son zuwa na, to sai in koma ga barin ku zuwa wurin da na fito.' Sai suka yi shiru baki dayansu. Sa'an nan aka yi kiran sallar Azahar. Hussaini ya tambayi Hurru, 'Za ka limanci mutanen ka?' (Hurru) ya ce, 'A'a. Za mu yi sallah gaba daya a bayan ka.' Sai Hussaini ya limance su. Sa'an nan, bayan ya idar da sallah, sai ya fuskance su, ya ce, 'Ya ku mutane! Idan kuka tsoraci Allah, kuka baiwa masu ha'fki ha'fkinsu, to wannan zai yardar da Allah. Mu iyalin gidan Muhammad(SAW) mun fi cancanta da wannan al'amari daga wa'andancan masu da'awar abinda ba nasu ba. Idan kuma kuka ki mu, kuka jahilci ha'fkinmu, kuka sauya ra'ayi sabanin abinda wasikunku suka nuna, to sai in koma ga barin ku.' Sai Hurru ya ce, 'Ni ban san wasikun

¹ A duba **Maqatalul Hussain** na Ali binu Musa binu Dawus bugun Mu'assasatul A'alami, Bairut, 1414 B.H., shafi na 47; kuma a duba **Almajalisul Fakhira fi Ma'atimil Quddatil Dahira** na Abdul Hussain (wai ma!) Al'amili, bugun Mu'assasatul Wafa, Bairut, ba tarihi, shafi na 87.

da kake fadi ba.’ Sai Hussaini ya yi umarni aka fito masa da buhu biyu na wasiku. Yayin da ya gan su, sai ya ce, ‘Ni ba na cikin waƙanda suka aika ma da wasiku. Kuma ni an ba ni umarni cewa idan na haɗu da kai kada in kyale ka sai na kai ka Kufa gaban Binu Ziyad.’ Bayan musanyen yawu, sai Hurru ya ce, ‘Ka ɗauki hanya da ba ta zuwa Kufa, ba ta zuwa Madina don in rubutawa Binu Ziyad (cewa mun yi sabani)’.”¹

Wannan shi ne karo na farko da Hussaini(RA) ya tabbatar, ya ji da kunnuwansa kuma ya gani da idanunsa, cewa mabiyansa waƙanda suka aike masa da dubunnan wasiku suna gayyatar sa kuma suka baiwa ɗan aikensa mubaya’a a kan ɗa’a da biyayya, sun basar da shi kuma sun warware alƙawari. Don haka ya kuɗuri aniyar komawa Madina amma wannan ma ba ta samu ba.

Wannan kisa kusan duk wanda ya yi rubutu a kan tahowar Hussaini zuwa Kufa daga cikin malaman Rafilawa ya tabbatar da ita. Daga malaman Shi’awa waƙanda suka tabbatar da wannan kisa akwai Abbas Alkummi² da Abdurrazzak Musawi Almuƙrim³ da Bakir Sharif Alƙurashi⁴ da Sharif Aljawahiri⁵ da Asad Haidar⁶, da wasunsu.

Daga abinda wannan kisa ta kunsu za mu fahimci cewa,

1. Hussaini(RA) yana sa tsammanin gamuwa da ‘yan tarba, koda yake akwai shakku a zuciyarsa saboda labarin mutuwar Muslim binu Akil, shi ya sa ya tambaye su, “Gare mu ko a kanmu?”
2. Hurru da rundunarsa ‘yan Shi’ar Hussaini ne amma a yanzu sun juya masa baya, saboda tsoron bonen gwamnan Kufa da kuma kwaɗayin romonsa. Wannan ya sa Hurru ya kira shi da ‘ɗan Ma’aikin Allah’, ya yi sallah a bayan sa, kuma ya nemi kuɓutar da shi, koda yake a lokaci guda shi ma yana son kuɓutar da kansa, ta hanyar ba shi shawara da ya sauya hanya.
3. Hurru da rundunarsa sun san da aiken wasikun ‘yan Shi’a zuwa Hussaini shi ya sa da ya yi maganar wasiku da ‘yan aike da farko ba su musa ba; suka yi shiru. Sai daga baya ne suka samu ƙarfin guiwar musawa.
4. Hussaini(RA) ya ci gaba da kwaɗayin juyo da hankalin mabiyansa zuwa gare shi, inda ya ƙara yi musu jawabi bayan idar da sallah, ya tuna musu da alƙawarinsu, kuma ya nuna musu takardunsu. Amma ga alama tsoro da kwaɗayi sun riga sun ratsa zukatansu.

Haka nan mutanen Kufa mabiyar Hussaini, masu da’awar son Ahalul Baiti da jibintar su, suka juyawa Hussain(RA) baya saboda tsoro da kwaɗayi, suka wayi gari suna yaƙar sa maimakon taimakon sa. Bari mu saurari malaman Rafilawa su da kansu mu ji abinda suke fadi dangane da wannan juyi mai ban mamaki. Hussaini Kurani, wani malaminsu da ya yi bincike a

¹ A duba **Waqi’atud Daffi** na Muhammad Taqiy Aali Bahril Ulum, bugun Daruz Zahra, Bairut, 1412 B.H., 191-192.

² Duba littafinsa, **Muntahal Aamal fi Tarikhin Nabiyyi wal Aal**, bugun Addarul Islamiyya, Bairut, 1414 B.H., 1/464.

³ Duba littafinsa, **Maqtalul Hussain**, bugun Darul Kitabil Islami, Bairut, 1399 B.H., shafi na 183.

⁴ Duba littafinsa, **Hayatil Imamil Hussain**, bugun Madarasatul Iriwani, Tehran, ba tarihi, 3/75.

⁵ Duba littafinsa, **Muthirul Ahzan**, bugun Darul Kitabil Islami, Bairut, ba tarihi, shafi na 43.

⁶ Duba littafinsa, **Ma’al Hussain fi Nahdatih**, bugun Darut Ta’aruf, Bairut, 1399 B.H., shafi na 165.

kan lamarin, yana cewa, “Mutanen Kufa ba su isu da watsewa ga barin Hussaini ba kawai, amma sun juye saboda sauyawar matsayinsu zuwa wani matsayi na uku, shi ne cewa sun fara gaggawar fitowa zuwa Karbala don yakar Imam Hussaini(AS). Kuma a Karbala din suna rige wajen cimma abinda zai yardar da Shaidan ya fusata Allah (watau ko wannensu yana kokarin yin wani abu na kisan Hussaini ko tozarta shi da zai sa ya yi gwaninta wajen gwamnan Kufa). Ga misali, muna ganin Amru binu Hajjaj wanda a jiya ya fito yana nuna kansa a Kufa a matsayin mai kare mutuncin Ahalul Baiti, kuma ya jagoranci runduna domin ya ceci Hani binu Urwa, sai ga shi ya sauya wannan matsayi nasa, yana tuhumar Imam Hussaini da ficewa daga addini, yana cewa: ‘Ku yaƙi wanda ya fice daga addini, ya rabu da jama’a.’”¹ Watau mai kare Hussaini a jiya, wanda ya jagoranci runduna don ya ceci mabiyar Hussaini irin su Hani binu Urwa, a yau ya juye yana zargin Hussaini da cewa ya zama dan tawaye, ya fice daga addini, ya rabu da jama’a. Dubi yadda munafincin ‘yan Shi’a ya kasance da shaidar malaman Shi’a su da kansu.

Gamuwar Hussaini Da Rundunar Umar

Bayan Hussaini(RA) ya karɓi tayin Hurru da rundunarsa, inda ya saki hanyar Kufa ya karkace ya bi hagu, ya ci gaba da tafiya har ya isa wani wuri da ake kira Karbala. A nan ya sake yin kacibis da babbar rundunar da gwamnan Kufa Ubaidullahi binu Ziyad ya turo a karkashin jagorancin Umar binu Sa’ad. Babu takamaimai yadda wannan runduna ta samu labarin hanyar da Hussaini ya dauka, har ta sha kansa. Tana yiwuwa akwai wasu ‘yan rahoto waɗanda suka kai labarinsa. Ala kulli halin, Hussaini(RA) ya yi kacibis da wannan runduna mai mayaka sama da dubu huɗu kuma kwamandan wannan runduna ya neme shi da ya miƙa wuya abinda shi kuma ya kiya.

Rundunonin guda biyu duka sun kafa sansani a Karbala, kuma tattaunawa mai tsawo ta gudana a tsakaninsu. Hussaini(RA) ya nemi Umar binu Sa’ad ya bar shi ya koma gida Madina ko kuma ya kyale shi ya wuce kai tsaye ya gana da Yazidu a Birnin Dimashka. Shi kuwa Umar binu Sa’ad ya nace sai lallai Hussaini ya miƙa wuya a kai shi gaban gwamna Ubaidullahi a matsayin fursunan yaƙi. Babu shakka akwai wulafanci ga Hussaini(RA) a cikin wannan matsayi da kwamandan ya dauka; domin matsayin Hussaini ya wuce ya tattauna da Ubaidullahi binu Ziyad, balle a ce ya je gabansa daure cikin sarƙa. Saboda haka ana iya cewa Hussaini ya nemi masalaha amma Umar binu Sa’ad ya nace kai da fata sai ya ci mutuncinsa. Wannan kuwa abu ne da mutuwa ta fi sauƙi a kansa. Saboda haka Hussaini(RA) ya dauki zaɓin yaƙi duk da bambanci mai girma dake tsakanin rundunarsa da ta abokan gabarsa.

¹ A duba **Fi Rihab Karbala** na Hussaini Kurani, bugun Darut Ta’aruf, Bairut, 1413 B.H., shafi na 60-61.

Yadda Hussaini Ya Yi Shahada

Yaƙi ya kaure tsakanin rundunar Umar binu Sa'ad mai dakaru dubu huɗu da 'yan rakiyar Hussaini(RA) waɗanda duka-duka ba su kai mutum ɗari ɗaya ba, kuma da yawa daga cikinsu mata ne da yara ƙanana. A gaskiya wannan ba'a iya kiran sa yaƙi ta ko wace fuska aka dube shi, amma kisan kiyashi ne kawai aka yiwa wannan babban bawan Allah shi da iyalinsa.

Malaman Shi'a suna jin daɗin ba da labarin shahadar Hussaini da irin jarumtar da ya nuna da matuƙar wahalar da ya sha kafin ya gamu da ajalinsa da kuma yadda aka wulafanta gawarsa bayan kashe shi. Suna yin wannan domin fusata jahilan mabiyansu da zuga su domin su sa ƙiyayya a zukatansu ga waɗanda suke zargi da kisan Hussaini a bisa ƙarya da zalunci, watau Ahalus Sunna. Mu a nan mun zaɓi mu kau da kai ga barin bayani filla-ƙilla yadda Hussaini ya yi shahada domin labari ne mai ban takaici wanda yake sa baƙin ciki a zuciyar dukkan Musulmi.

Abinda kawai za mu ambata shi ne cewa babu shakka Hussaini(RA) ya nuna jarumta da sadaukantaka irin ta ubansa Ali binu Abi Dalib(RA) kuma ya yi yaƙi irin yaƙin mazaje masu imani da sharafi. Bayan kashe yawancin maza dake cikin tawagarsa, waɗanda suka haɗa da 'ya'yansa da ƙannensa da 'ya'yan ɗan uwansa Hassan(RA) da 'ya'yan ɗan baffansa Akil, da wasu masu yawa daga iyalin gidan Annabi(SAW) Ahalul Baiti, Hussaini(RA) ya kare kansa, ya fuskanci wannan runduna shi kadai, inda ya yi ta karawa da su har ya gamu da abinda Allah ya rubuta masa na shahada da samun karamar duniya da lahira. Su kuwa waɗanda suka kashe shi sun yi asara duniya da lahira, kuma ƙasƙanci da la'ana sun bi su har abada.

Wane Ne Ya Kashe Hussaini(RA)?

Bayan mai karatu ya ga yadda al'amura suka wakana tun daga fitowar Hussaini(RA) daga Makka har zuwa gamuwa da ajalinsa a Karbala, kuma a duk abinda muka kawo na ruwaya mun dogara da naƙalin malaman Shi'a, to bari a yanzu mu yi ƙoƙarin amsa wannan tambaya da harshen Ahalul Baiti su da kansu, kuma har yau ta hanyar ruwayar malaman Rafilawa da suka tabbatar a cikin littafansu. Shaihinnan Shi'awa sun ruwaito cewa, "Lokacin da aka shigo da iyalin Hussaini(RA) garin Kufa a matsayin ribatattun yaƙi, bayan kashe ubansu Hussaini(RA), ɗansa Ali binul Hussaini (Zainul Abidin) ya faɗawa mutanen Kufa kamar haka: 'Ya ku mutane! Ina gam muku da Allah, ko kun sani cewa kun aikewa ubana wasiƙu, kuka yaudare shi, kuka ba shi alƙawari da mubaya'a sa'an nan kuka bashe shi, kuka kashe shi? Wadaranku, wadanan abinda kuka gabatar ma da kawunanku. Da wane ido za ku dubi Manzoni Allah(SAW) lokacin da zai ce muku: Kun kashe zuri'ata, kun keta alfarmata, saboda haka ba ku cikin al'ummata!'

"Sai muryoyin mata suka ruɗe da kuka, kuma mutanen suka ce da junansu, 'Kun halaka ba ku sani ba.' Sai shi (AS) ya ce, 'Allah ya yi rahama ga mutumin da ya karɓi nasihata, ya kiyaye wasiyata dangane da Allah da Manzonsa da mutanen gidansa. Lallai muna da abin koyi

mai kyawu ga Manzon Allah.’ Sai dukkaninsu suka ce, ‘Mu dukkanmu masu ji ne gare ka, masu biyayya ne, masu kiyaye alƙawarinka ne, ba mu gudun ka. Ka umarce mu da umarninka, Allah ya rahamshe ka, za mu yi yaƙi da yaƙinka, kuma za mu yi sulhu da sulhunka. Za mu kama Yazidu (a hannu), mu barranta daga wanda ya zalunce ka ya zalunce mu.’ Sai shi(AS) ya ce, ‘Ina! Ina! Ya ku mayaudara makirai! An shiga tsakaninku da son zukatanku. Kuna nufin ku yi mun irin abinda kuka yiwa iyayena tun da farko? A’a. Na rantse da Allah! Raunina har yau bai warke ba. An kashe ubana jiya tare da mutanen gidansa, kuma rashin Manzon Allah(SAW) da rashin ubana da ‘yan uwana bai huƙe ba. Baƙin cikinsu da ɗacinsu yana nan a maƙoshina. Kuma ɗacin gunarsu yana kirjina.’”

Wannan huɗuƙa ta Ali Zainul Abidin(RA) manyan marubutan Shi’a sun kattaba ta a cikin littafansu. Daga cikinsu akwai Ahmad binu Ali Adɗabarsi¹ da Muhsin Amin Al’amili² da Abbas Alƙummi³ da Hussaini Kurani⁴ da Rida Alƙazwini⁵ da wasu masu yawa banda waɗannan. Kamar yadda mai karatu ya sani, bayan Hussaini(RA) a duk zuri’ar Ahalul Baiti babu wani kamar ɗansa Ali Zainul Abidin. To wannan ita ce shaidarsa dangane da waɗanda suka kashe ubansa. Watau Ahalul Baiti suna ɗauka cewa mabiyansu, masu da’awar jibintar su da yi musu biyayya, su ne waɗanda suka yaudare su, suka ci amanar su, suka basar da su, kuma wannan munafinci nasu shi ne sanadin mutuwar Hussaini(RA).

Domin ƙara tabbatar da wannan, ga shaidar Ummu Kulthum ɗiyar Ali (matar Umar binul Khadɗabi) wacce take tana tare da ɗan uwanta shaƙiƙinta Hussaini a lokacin da ya yi shahada. An ruwaito tana cewa, kamar yadda mashahurin malamin Shi’a, Muhsin Amin Al’amili, ya rubuta, “Ya Mutanen Kufa! Me ya same ku kuka basar da Hussaini, kuka kashe shi? Sa’an nan kuka yashe dukiyarsa kuka gaje shi? Kuma kuka ribace matansa kuka tozarta shi? To Allah wadaran ku! Allah ya nesanta ku! Wacce irin musifa kuka jawowa kanku, wane irin nauyi kuka ɗauka a kan bayanku, wane irin jini kuka zubar? Kun kashe mafificin mutane bayan Annabi(SAW) kuma an ɗebe rahama daga zukatanku.”⁶

A wata ruwayar aka ce Ummu Kulthum ta leƙo da kanta daga haudajin dake ɗauke da ita, a lokacin da aka shigo da ita birnin Kufa mutane suka tare ta da kuka, ta ce, “Ku rufe mana baki, ya ku mutanen Kufa. Ya mazanku za su kashe mu sa’an nan matanku su yi mana kuka?! Mai hukunci tsakaninmu da ku shi ne Allah ranar Alƙiyama.”⁷

Wannan ita ce shaidar shugabannin Ahalul Baiti dangane da waye ya kashe Hussaini(RA) kuma daga ruwayar marubutan Shi’a su da kansu. Amma malaman Shi’a masu ha’inci da yaudara suna laƙa wannan ƙazamin aiki ga Ahalus Sunna a kan ƙarya da zalunci domin su saka

¹ Duba littafinsa, **Al’ihtijaj**, bugun Sharikatul Kutubi, Bairut, 1414 B.H., 2/32.

² Duba littafinsa, **Lawa’ijul Ashjan**, bugun Darul Amir, Bairut, 1996, shafi na 158.

³ Duba littafinsa, **Muntahal Aamal fi Tarikh Annabiy wal Aal**, bugun Addarul Islamiyya, Bairut, 1414 B.H., 1/572.

⁴ Duba littafinsa, **Fi Rihab Karbala**, bugun Darut Ta’aruf, Bairut, 1413 B.H., shafi na 183.

⁵ Duba littafinsa, **Tazallumuz Zahra**, ba gidan bugu, Bairut, ba tarihi, shafi na 262.

⁶ A duba **Lawa’ijul Ashjani** na Muhsin Amin Al’amili, bugun Darul Amir, Bairut, 1996, shafi na 157.

⁷ A duba **Nafsul Mahmum** na babban malamin Shi’a Abbas Alƙummi, bugun Darul Mahajjatil Baida, Bairut, 1412 B.H., shafi na 365.

gaba da Kiyayya a zukan jahilan mabiyansu wafanda a kullum suke zugawa da su dauki fansar kisan Hussaini(RA) a kan Ahalus Sunna wafanda ba su ji ba, ba su gani ba.

Ha'incin Malaman Shi'a

Yana daga cikin ha'incin malaman Shi'a yadda suke boye tarihin wasu daga cikin iyalin Hussaini, Ahalul Baiti, wafanda suka yi shahada tare da shi a Karbala saboda suna dauke da sunayen manyan Sahabbai. Suna yin wannan ne kuwa domin su boye yadda Shugabannin Ahalul Baiti suka sanya ma 'ya'yansu sunayen manyan Sahabbai kamar Abubakar, Umar, Usman, Abdurrahman, A'isha, da sauransu, domin kauna da soyayya da suke musu kuma don neman albarkarsu. A nan za mu ambata sunayen wafannan zuri'ar Ahalul Baiti wafanda suke dauke da sunayen manyan Sahabbai kuma wafanda suke sun yi shahada tare da Hussaini(RA) a Karbala, tare da ambaton wasu daga cikin malaman Shi'a wafanda suka hakaito sunayensu a cikin littafansu.

1. Abubakar binu Ali binu Abi Dalib. Daga cikin malaman Shi'a da suka ambace shi akwai Muhammad binu Nu'uman Almufid¹ da Abbas AlKummi² da BaKir Sharif AlKurashi³ da SadiK Makki⁴ da Ibnu Shahr Aashur⁵ da wasu masu yawa banda wafannan.
2. Umar binu Ali binu Abi Dalib. Malaman Shi'a da dama sun ambace shi, ciki har da Muhammad binu Nu'uman Almufid⁶ da Ibnu Shahr Aashur⁷ da kuma Hadi Annajafi.⁸
3. Usman binu Ali binu Abi Dalib. Shi ma malamn Shi'a sun ambace shi, kamar su Binu Nu'uman Almufid⁹ da Abbas AlKummi¹⁰ da Ibnu Shahr Aashur¹¹ da BaKir Sharif AlKurashi¹² da Hadi Annajafi¹³ da kuma SadiK Makki.¹⁴
4. Abubakar binul Hassan binu Ali binu Abi Dalib. Shi ma ya yi shahada tare da Hussaini(RA) a Karbala. Daga cikin wafanda suka shaida da haka har da malaman Shi'a irin su Binu Nu'uman Almufid¹⁵ da Abbas AlKummi¹⁶ da AlKurashi¹⁷ da Annajafi¹⁸ da SadiK Makki¹⁹ da wasunsu.

¹ A duba littafinsa, **Al'irshad**, bugun Mu'assasatul A'alami, Bairut, 1979, shafi na 248.

² A duba littafinsa, **Muntahal Aamal fi Tarikhin Nabiy wal Aal**, bugun Addarul Islamiyya, Bairut, 1414 B.H., 1/528.

³ A duba littafinsa, **Hayatul Imamil Hussain**, bugun Madrasatul Iruwani, Tehran, ba tarihi, 1/270.

⁴ A duba littafinsa, **Mazalimu Ahlil Bait**, bugun Addarul Ilmiyya, Bairut, 1414 B.H., shafi na 258.

⁵ A duba littafinsa, **Manaqib Aali Abi Dalib**, an buga shi a Iran, ba tarihi, 3/305.

⁶ A duba littafinsa, **Al'irshad**, shafi na 186.

⁷ A duba littafinsa, **Manaqib Aali Abi Dalib**, 3/304.

⁸ A duba littafinsa, **Yaumul Daff**, an biga shi a birnin Qum, 1413 B.H., shafi na 188.

⁹ A littafinsa, **Al'irshad**, shafi na 186.

¹⁰ A littafinsa, **Muntahal Aamal**, 1/526 – 527.

¹¹ A littafinsa, **Manaqib Aali Abi Dalib**, 3/304.

¹² A littafinsa, **Hayatul Imamil Hussain**, 3/262.

¹³ A littafinsa, **Yaumul Daff**, shafi na 175 da 179.

¹⁴ A littafinsa, **Mazalimu Ahlil Bait**, shafi na 257.

¹⁵ A duba littafinsa, **Al'irshad**, shafi na 186 da 248.

¹⁶ A duba littafinsa, **Muntahal Aamal**, 1/526.

¹⁷ A duba littafinsa, **Hayatul Imamil Hussain**, 3/254.

¹⁸ A duba littafinsa, **Yaumul Daff**, shafi na 167.

¹⁹ A duba littafinsa, **Mazalimu Ahlil Bait**, shafi na 258.

5. Umar binul Hassan binu Ali binu Abi Dalib. Wadannan marubutan Shi'a sun ambace shi: Binu Nu'uman Almufid¹ da SadiK Makki.²

Mun kawo wadannan sunaye ne a matsayin misali na yadda malaman Shi'a, musamman na wannan kasar, suke ma mabiyansu rufa-ido don sun san jahilcinsu da rashin tsinkayensu a cikin littafan kungiyar da suke da'awar su mabiyanta ne. Idan da 'yan Shi'a, wadanda suke makafi ne dudum, sun san cewa shugabannin Ahalul Baiti kamar Ali da Hassan da Hussaini, Allah ya kara musu yarda, sun sanya ma 'ya'yansu sunayen Abubakar da Umar da Usmanu ai da akalla sa yi tambaya su ce me ya sa haka?! To amma da yake abin duhu ne ke dukan duhu, sai malaman Rafilawa su ci gaba da boye wannan hakika wacce take ga ta kuru-kuru a cikin littafansu, suna ha'ntar Allah da Manzonsa kuma suna cin amanar ilmi. Sa'an nan a lokaci guda suna ci gaba da zuga mabiyansu, masu batan bakatantan, suna sa musu kiyayyar manyan bayin Allah a cikin zukatansu, suna yada gaba da kiyayya da fitina a tsakanin Musulmi. Muna rokon Allah da ya raba mu da jahilci kuma ya fissa mu bata ga addini.

Matsayin Ahalus Sunna A Kan Kisan Hussaini

Babu shakka kisan Hussaini(RA) na daga cikin manyan musibu da suka taɓa afkawa wannan al'umma a tsawon tarihinta, wanda babu abinda Musulmi zai yi dangane da haka sai dai ya ce: *Inna lillahi wa inna ilaihi raji'un!*

Malaman Shi'a suna koƙarin dorawa Ahalus Sunna alhakin wannan ta'asa, imma ta hanyar cewa su ne suka aikata wannan aika-aika saboda sarkin da abin ya faru a farkashin mulkinsa sarkinsu ne sun yarda da shugabancinsa, ko kuma alal akalli sun yarda da kisan kuma ba su ganin bekensa. Babu tantama wannan karya ce wacce Allah ya barrantar da Ahalus Sunna daga sharrinta.

Matsayin Ahalus Sunna dangane da kisan Hussaini(RA) matsayi ne wanda aka gina shi a kan ilmi da adalci, kamar yadda Allah ya yi umarni da haka. Ba sa kambama abin har su wuce da shi matsayinsa, kuma ba sa wulakanta shi, su yi sako-sako da shi, ko su yi masa rikon sakainar kashi. Ga misali, koda yake suna daukar kisan Hussaini a matsayin babbar musiba, to amma suna ganin kisan ubansa Ali binu Abi Dalib(RA) ya fi shi zama musiba; domin Ali yana gaba da Hussaini a Musulunci nesa ba kusa ba. Haka nan, an kashe Umar binul Khadfi da Usmanu binu Affan wadanda su ma suna gaba da Hussaini a Musulunci. Saboda haka, koda yake kisan Hussaini(RA) musiba ce babba, amma ba wata musiba ce wacce ba'a taɓa ganin irin ta ba a tarihin al'umma. A hakika, an ga wacce ta fi ta.

Shaihul Islami Ibnu Taimiya ya takaice wannan matsayi na ilmi da adalci inda yake cewa, "Kuma lallai Allah ya girmama shi (Hussaini) da shahada kuma ya wulakanta wadanda suka kashe shi, ko suka taimaka wajen kashe shi, ko suka yarda da kisansa. Kuma yana da abin koyi kyakkyawa da wadanda suka gabace shi na shahidai. Domin shi da dan uwansa (watau Hassan) su ne shugabannin samarin aljanna, kuma ga shi an raine su cikin daukar Musulunci; ba su samu darajar hijira da jihadi da hakuri a kan cuta ba kamar yadda

¹ A cikin littafinsa, **Al'irshad**, shafi na 197.

² A littafinsa, **Mazalimu Ahliil Bait**, shafi na 254.

saɗan mutanen gidansu suka samu. Don haka sai Allah ya girmama su da shahada domin ya cikashe musu girmansu kuma ya ɗaukaki darajojinsu. Kuma lallai kisansa musiba ce babba. Allah mai girma da ɗaukaka kuwa ya shar'anta istirja'i a yayin musiba da faɗinsa, "Kuma ka yi bishara ga masu haƙuri. Waɗanda suke idan wata masifa ta same su, sai su ce: 'Lalle ne mu ga Allah muke, kuma lalle ne mu, zuwa gare shi, masu komawa ne.' Waɗannan akwai albarku a kansu daga Ubangijinsu da wata rahama. Kuma waɗannan su ne shiryayyu." (Suratul Bakara: 155-157)"¹

¹ A duba **Majmu'ul Fatawa** na Ibnu Taimiya, 4/511.

Babi Na Huḍu

Zaluncin Yazidu Ga Al'umma

Koda yake Yazidu Sarki ne na daular Musulunci, kuma Ahalus Sunna sun yarda da mulkinsa, amma ba a kan son ransu suka yarda da shi ba, sai dai sun yarda da shi ne bisa dole don gudun fitina irin wacce ta faru har ta kai ga kisan Hussaini(RA).

Ya tabbata a tarihi cewa lokacin da Mu'awiya ya yi nufin naḍa ḍansa Yazidu a matsayin yarima wanda zai gaje shi bayan mutuwar sa ya aike Madina don neman yardar Sahabbai waḍanda suka rage da kuma 'ya'yan manyan Sahabbai dake zaune a wannan gari. A wannan lokaci akwai Abdullahi binu Umar da Hussaini binu Ali da Abdurrahman binu Abibakar da Abdullahi binu Zubair. Dukkaninsu ba su goyi bayan wannan nufi ba na Mu'awiya. Don haka sai Mu'awiya ya tafi da kansa inda ya iske su a Makka (sun gudu zuwa Makka a lokacin da suka ƙi baiwa gwamnan Mu'awiya mubaya'ar Yazidu a Madina). Bayan ya yi umra, Mu'awiya ya kira waḍannan shuwagabanni na Musulmi kuma ya tilasta musu yin mubaya'a ga ḍansa Yazidu, kuma sun yi mubaya'ar a kan tilas don tsoron rayukansu da gudun fitina ga Musulmi.¹ Don haka lokacin da Mu'awiya ya rasu, kuma ḍansa Yazidu ya ḍare bisa karagar mulki, Madina a matsayinta na babbar matattarar shugabannin Musulmi ta zama cibiya ta adawa da mulkin sabon sarki Yazidu.

Wannan ya sa Sarki Yazidu ya sake neman shugabanni a Madina da su sabunta masa mubaya'a, watau su yi masa caffa don tabbatar da yardarsu da mulkinsa da biyayyarsu gare shi. Amma sai waḍannan shugabanni suka ƙiya.²

Yaƙin Madina (Tabargazar Hirra)

Labari ya watsu na adawar mutanen Madina ga mulkin Yazidu sai mutane daga ko ina a daular Musulunci suka goyi bayan matsayin mutanen Madina kuma adawa da mulkin Yazidu ta yi tsanani. A daidai wannan lokaci ne wasiƙun mutanen Kufa suka fara zuwa ga Hussaini(RA) suna kira da ya fita zuwa gare su domin su yi masa caffa ya yaƙi Yazidu. Hussaini ya amsa kiran mutanen Kufa kuma ya fita zuwa wajensu, kuma abinda ya faru ya faru na kisan kiyashin Karbala da shahadar Hussaini(RA) kamar yadda bayani ya gabata.

Bayan shahadar Hussaini a Karbala, mutanen Madina sun yi tawaye ga mulkin Yazidu, suka kori gwamnansa, Usman binu Muhammad binu Abi Sufyan, suka naḍa Abdullahi binu

¹ A duba **Albidaya wal Nihaya** na Isma'il binu Kathir, bugun Bairut, 1974, 8/79; da **Alkamil fit Tarikh** na Ibnul Athir, bugun Bairut, 1385/1965, 3/510.

² A duba **Albidaya wal Nihaya** na Ibnu Kathir, 8/146; da **Alkamil fit Tarikh** na Ibnul Athir, 4/14.

Hanzalata a makwafinsa. Abdullahi binu Hanzalata Ba'ansare ne, ubansa shi ne mashahurin Sahabin nan, Hanzalatu binu Abi Aamir, wanda ake ma laƙabi da *Algasil* (watau wanda mala'iku suka wanke shi bayan ya yi shahada da janaba a jikinsa¹), kuma shi ne ya jagoranci mutanen Madina a yaƙin Hirra da suka gwabza da rundunar Yazidu ta mutanen Sham.² Tawayen mutanen Madina ga Yazidu ya faru a shekara ta 62 bayan hijira, shekaru biyu bayan hawan mulkinsa kuma shekara guda bayan shahadar Hussaini.

Lokacin da Sarki Yazidu ya samu labarin tawayen mutanen Madina, ya tanadi runduna babba ya naɗa Muslim binu Uƙba ya shugabance ta. Shi Muslim binu Uƙba ya shahara da tsanani da taurin rai da keƙashewar zuciya. Yazidu ya ba shi umarni da ya kira mutanen Madina zuwa ga yi masa da'a, in kuma sun ƙi ya yaƙe su. Sa'an nan ya umarce shi da cewa idan ya yi nasara a kansu to ya halasta Madina kwana uku. Kuma haka abin ya faru. Muslim binu Uƙba ya isa Madina a ƙarshen watan Zul Hijja, shekara ta 63 bayan hijira. Ya yaƙi mutanen Madina, bayan sun ƙi su yi caffa ga Yazidu, kuma wannan yaƙi ya zama daga cikin mafi muni a tarihin Musulunci.

Bayan da rundunar mutanen Sham ta yi nasara a kan mutanen Madina, kwamanda Muslim binu Uƙba ya halasta birnin, kamar yadda Yazidu ya umarce shi, inda dakarunsa suka kwashe kwanaki uku suna kisa, suna dɓar ganima, suna ƙone dukiya, kuma suna fyade ga mata. Sun yi ta'addanci da ta'asa da danyen aiki wanda a sakamakonsa daruruwan 'ya'yan Sahabbai, da dubunnan Musulmi na-gari Ahalus Sunna, suka rasa rayukansu. Sun keta alfarfar garin Manzo(SAW), sun ci mutuncin matan Musulmi, kuma sun yi danyun ayyuka waɗanda ko maguzawa sai haka. Ibnu Kathir ya ƙiyasta yawan waɗanda suka mutu a yaƙin, ya ce, "Waɗanda suka mutu a yaƙin Hirra mutum ɗari bakwai ne daga shugabannin mutane, Kuraishawa da Ansarawa da Muhajirun da zaɓaɓɓun 'yantattun bayi (na Sahabbai). Kuma mutum dubu goma sun mutu na gama-garin mutane waɗanda ba'a san su ba, maza da mata, 'ya'ya da bayi."³ Har yau, Ibnu Kathir ya ƙiyasta yawan matan da aka yiwa fyade, ya ce, "Matan Madina dubu ne suka haihu ba miji bayan yaƙin Hirra."⁴

Ruwayar fyade ga matan Madina, koda yake ta zo a cikin muhimmin littafi kamar Albidaya wal Nihaya, amma akwai alamun ƙarin gishiri a cikinta. Ali Muhammad Sallabi ya bi diddigin ruwayar inda ya tabbatar da rashin ingancinta, kuma ya bayyana cewa maƙiyar Musulunci ne suka saƙa ta don su bata sunan sojojin Sham, daga nan kuma su samu damar bata sunan sojin Musulmi baki ɗaya.⁵ Na ambaci ruwayar a bugun littafin na baya ba tare da bayani

¹ Hanzalatu ya sadu da iyalinsa, kuma kafin ya yi wankan janaba sai ya ji kugen jihadi sai ya fita da hanzari, ya amsa kiran jihadi. Kuma Allah ya kaddari ya yi shahada a wannan jihatun ba tare da ya yi wanka ba. Sai mala'iku suka wanke shi. Annabi(SAW) ne ya ba da labarin haka.

² A duba **Siyaru A'alamil Nubala** na Muhammad binu Ahmad binu Usman Alzahabi, bugun Mu'assasatul Risala, 1401/1981, 5/193.

³ A duba **Albidaya wal Nihaya** na Ibnu Kathir, 8/221.

⁴ **Albidaya wal Nihaya**, 8/221.

⁵ A duba **Addaulatul Umawiyya** na Sallabi, 1/534-536.

ba saboda rashin sani. Amma a yanzu na kawo ta saboda in soke ta, in bayyana rashin ingancinta. Ruwayar bat a da inganci ko kaɗan.

Duba ka gani, mai karatu, zaluncin Yazidu da ɗanyen aikinsa da yadda ya zubar da jinin Musulmi Ahalus Sunna, sa'an nan ka dubi zaluncin 'yan Shi'a inda suke dangana wannan azzalumin sarki ga Ahalus Sunna, suna nuna cewa wai shi shugabansu ne saboda haka dole su dauki alhakin ɗanyun ayyukansa da tabargazozinsa, kamar kisan Hussaini!

Yaƙin Makka

Danyen aikin rundunar Muslim binu Uƙba bai tsaya a kan mutanen Madina ba kawai, amma ya wuce zuwa Makka inda ya yaƙi mutanenta kamar yadda mai gidansa Yazidu ya umarce shi. Bayan kisan Hussaini(RA) Abdullahi binu Zubair shi ya rage a cikin 'ya'yan Sahabbai wanda Yazidu yake shakkar sa. Ubansa shi ne Zubair binul Awwam, babban Sahabi, ɗaya daga cikin Sahabbai goma da Annabi(SAW) ya yi musu albishir da aljanna, kuma mahaifiyarsa ita ce Asma'u ɗiyar Abubakar, 'yar uwar Innar Muminai A'isha(RA). Don haka yana da kima a idanun Musulmi kuma, ga alama, yana da babban buri na siyasa. Wannan ya sa Yazidu yake shayin sa. Bayan da mutanen Madina suka yi tawaye ga Yazidu, shi Abdullahi binu Zubair ya gudu zuwa Makka inda ya fake da alfarmarta, kuma mutane suka yi masa caffa yadda ya zama tamkar ya yenke ƙasar Hijaz duka daga mulkin Yazidu. Wannan ya sa Yazidu ya yi umarni ga rundunar Muslim binu Uƙba cewa idan sun gama da Madina su wuce zuwa Makka su yaƙe ta.

Bayan tabargazar Madina, wannan runduna ta 'yan ta'adda ta wuce zuwa birnin Makka, inda suka yiwa garin ƙawanya, suka kewaye shi har tsawon kwana sittin da huɗu. Kafin rundunar ta iso Makka, kwamandanta Muslim binu Uƙba ya mutu a kan hanya, sai wani da ake kira Binu Numair Assakuni ya gaje shi a shugabancin rundunar. Tsakanin tabargazar Madina da mutuwar Binu Uƙba 'yan kwanaki ne kawai.¹ Allah ya gaggauta sakamako ga wannan ɗan ta'adda, inda ya kashe shi kwanaki kaɗan bayan keta alfarmar Madina, kamar yadda Annabi(SAW) ya ba da labari da haka. Bukhari ya ruwaito a cikin Sahihinsa cewa Manzo(SAW) ya ce, "Babu wani da zai yi kaidi ga mutanen Madina face ya narke kamar yadda gishiri yake narkewa a ruwa."²

A birnin Makka ma, rundunar mutanen Sham ta Yazidu, ƙarƙashin shugabancin Binu Numair Assakuni, ta aikata miyagun ayyuka, ta yi tabargaza iri-iri, inda malaman tarihi suka ce dakarun wannan runduna sun jefi ɗakin Ka'aba da makamin *manjanik*³ kuma sun yi sanadin

¹ *Albidaya wal Nihaya*, 8/232; da *Alkamil fit Tarikh*, 4/123.

² *Sahihul Bukhari*, *Kitab Fada'ili Ahlil Madina*, *Babu Ithmi Man Kada Ahlal Madina*, 3/27.

³ *Manjanik* wani babban makami ne da ake rusa gini da shi wanda shi ne kamar igwa ta mutanen da.

konewar wani sashe nata.¹ Mutane da dama, zaɓaɓɓun Musulmi da ‘ya’yan Sahabbai, ciki har da Abdullahi binu Zubair, sun rasa rayukansu a wannan yaƙi. Amma kafin yaƙin ya ƙare, sai labarin mutuwar Yazidu ya iso Makka. Shi ma Allah ya gaggauta yi masa ukuba sakamakon miyagun ayyukansa. Tsakanin mutuwar da tabargazar Madina wata uku ne kawai.²

Banda tabargazar Madina (yaƙin Hirra) da yaƙin Makka da kuma kisan Hussaini (idan ya tabbata da umarninsa ne ko yardarsa), akwai abubuwan assha da dama da aka dangana ga Yazidu waɗanda ba za mu bata lokaci ba da ambaton su a nan, saboda yin haka ba shi ne manufarmu ba a wannan littafi. Ko su waɗannan yaƙoƙa guda biyu mun ambace su ne a dunkule domin mu tabbatar ma da mai karatu cewa Yazidu ba gwanin kowa ba ne. Shi ba shugaba ba ne na Ahalus Sunna wanda suke jibintar sa, suna goyon bayansa. Da a ce kisan Hussaini(RA) laifi ne da Yazidu ya yiwa ‘yan Shi’a, da sai mu ce laifin da ya yiwa Ahalus Sunna na yaƙar Makka da Madina da kashe daruruwan ‘ya’yan Sahabbai ya ninka wanda ya yiwa Rafilawa ninki mai yawa. To ina ga cewa kisan Hussaini(RA) shi ma Ahalus Sunna a ka yi ma; domin Hussaini shugaba ne na Ahalus Sunna kamar yadda Abubakar da Umar, da sauran Sahabbai, Allah ya ƙara musu yarda, suke shugabanni a gare su. Don haka idan akwai waɗanda Yazidu ya zalunta a haƙiƙa su ne Ahalus Sunna. To sai dai su Ahalus Sunna ba sa aiki da jahilci, kuma ba sa rama zalunci da zalunci irinsa. Wannan ya sa suke faɗin abinda suka tabbatar dangane da Yazidu, abinda kuma suke da shakka, ko ba’a iya tabbatar da shi, suke barin saninsa da hukuncinsa ga Allah. Kuma a kan haka suka gina ra’ayinsu dangane da matsayin Yazidu.

¹ *Albidaya wal Nihaya*, 8/225.

² *Alkamil fit Tarikh*, 4/124; kuma a duba *Tarikhul Umami wal Muluk* na Muhammad binu Jarir Addabari, bugun Darul Ma’arif, Misra, 1962, 5/497-498.

Babi Na Biyar

Matsayin Yazidu A Wajen Al'umma

Yawancin malaman Sunna sun hadu a kan cewa Yazidu fasiki ne.¹ Akwai wasu malamai da suka safa da wannan ra'ayi, kamar Abubakar Ibnul Arabi,² sai dai a hakiƙa waƙannan ba su da yawa.

Amma sun yi sabani wajen kafirta shi. Wasu suka ce ya kafirta. Daga masu wannan ra'ayi akwai shugaban mazhabar Hanbaliyya a zamaninsa, watau Imam Ibnu Akil, mai rasuwa a shekara ta 513 bayan hijira,³ da mashahurin malamin Tafsirin nan, Mahmud Aalusi.⁴ Hujjar masu wannan ra'ayi ita ce danyun ayyukansa, kamar kisan Hussaini(RA) da yaƙar Madina da Makka da keta alfarƙar waƙannan birane biyu masu tsarki, da karkashe dubunnan Musulmi waƙanda suka haɗa da 'ya'yan manyan Sahabbai da zaɓaɓɓun magabata.

Wasu malamai kuma suka ce a'a bai kafirta ba. Kuma wannan shi ne ra'ayin mafi yawan malaman Sunna.⁵ Hujjar masu wannan ra'ayi ita ce cewa dalilan da suke sawa a yi hukunci a kan wani musulmi da cewa ya yi ridda ba su tabbata ba a kan Yazidu ta fuskar yaƙini; don haka sai a bar shi a kan asali na kasancewar sa musulmi.

Haka nan, malamai sun yi sabani dangane da halascin la'antar sa. Wasu suka ce ya halasta. Daga cikinsu akwai Imam Ahmad binu Hanbal da Alkali Abu Ya'ala (daga mazhabar Hanbaliyya) da Ibnul Jauzi (shi ma Bahanbale ne) da Ali binu Muhammad binu Ali Alfabari Alkayaharasi (daga mazhabar Shafi'iyya) da Attaftazani (daga mazhabar Hanafiyya) da wasunsu.⁶

Wasu kuma suka ce su ba sa kaunar sa, amma ba za su la'ance shi ba. Wannan kuma shi ne ra'ayin mafi yawan malamai, ciki har da Hujjatul Islam Algazali da Shaihu Islam Ibnu Taimiyya da Ibnu Hajar Alhaitumi da sauransu.⁷ Dalilin Gazali da Ibnu Hajar shi ne cewa sam Yazidu bai yi umarni da kisan Hussaini ba.⁸ Shi kuwa Ibnu Taimiyya cewa ya yi ba ya halasta a

¹ A duba *Assawa'iqul Muhriqa fil Raddi ala Ahlil Bida'i wal Zandaqa* na Ibnu Hajar Alhaitumi, bugun Kahira, 1385/1965, shafi na 220.

² A duba littafinsa, *Al'awasim minal Kawasim*, bugun Kahira, 1375 B.H., shafi na 222-227.

³ A duba *Tazkiratu Khawasil Umma fi Khasa'isil A'imma* na Yusuf binu Fargali binu Abdillahi Albagdadi wanda aka fi sani da Sibdu Ibnul Jauzi, bugun Madba'atu Najaf, 1383/1964, shafi na 260.

⁴ A duba littafinsa, *Ruhul Ma'ani fi Tafsiril Qur'anil Azimi wal Sab'il Mathani*, bugun Idaratul Diba'atil Khairiyya, ba tarihi, 26/73.

⁵ A duba *Sharhul Aqidatil Nasfiyya* na Sa'aduddin Mas'ud binu Umar Attaftazani, bugun Astana, 1277 B.H., shafi na 181; da *Almusamarah fi Sharhil Musayarah* na Alkamal binul Humam, bugun Misira, 1347 B.H., shafi na 162.

⁶ A duba *Tazkiratu Khawasil Umma fi Ahwalil A'imma*, shafi na 286; da *Sharhul Aqidatil Nasfiyya*, shafi na 180.

⁷ A duba *Majmu'u Fatawa Ibnu Taimiyya*, 4/483.

⁸ *Ihya'u Ulumiddin na Gazali*, bugun Darul Fikir, Bairut, 1400/1980, 9/19; da *Alfatawal Hadithiyyah* na Ibnu Hajar Alhaitumi, bugun Misira, 1390/1970, shafi na 270.

la'ance shi sai idan ya tabbata cewa shi yana cikin fasikai azzalumi wafanda ya halatta a la'ance su, kuma ya mutu a kan haka bai tuba ba.¹

Wadannan a takaice su ne ra'ayoyan malamai dangane da mtsayin Yazidu. Muna ganin babu shakka ra'ayin mafi yawan malamai shi ne ya fi waraka da kubuta. Babu shakka miyagun abubuwa da danyun ayyuka sun faru a zamanin Yazidu, amma sanin takamaimai, kuma filla-filla, yadda wadannan abubuwa suka faru yana da wuya saboda nisan zamani da bambancin ruwayoyi da hikayoyi na haƙiƙanin abin da ya faru, da kuma yadda ya faru. Don haka ana iya kin Yazidu saboda a dunkule kowa ya san wadannan abubuwa sun faru a zamaninsa, kuma a farkashin mulkinsa, kuma dole ya dauki alhakin su. Amma kasancewar haƙiƙanin hannunsa a ciki, ko umarninsa a kai, ko saninsa da yardarsa, to wadannan abubuwa ne wafanda sanin su ta fuskar yakini sai Allah shi kaƙai. Saboda haka yiwa mutum hukunci a kansu, tun da yake bai zama lallai ba, to sai mai hankali ya shafa ma kansa lafiya kuma ya gode Allah da bai wuce ɗan kallo ba a cikin lamarin.

Kuma kamar yadda muke ganin ba za'a yiwa Yazidu hukunci ba, muna ganin cewa babu mai son Yazidu, ko ya goyi bayan sa, ko ya yabe shi, sai jahili wanda ya kai matuƙa a jahilci, ko kuma munafuki wanda yake farin ciki da kisan zuri'ar Annabi(SAW) da mabiyansa.

Maganganun Malamai Dangane Da Yazidu

A wannan ɓangare zan kawo maganganu da wasu malaman Sunna suka yi dangane da Yazidu don mai karatu ya san cewa babu wani mai bin tafarkin Sunna da ake izna da maganarsa wanda yake son Yazidu, ko yake yabon sa, ko yake goyon bayansa, sabanin abinda ma'abota jahilci suke yaɗawa.

Imam Ibnul Jauzi

Mashahurin malamin mazhabar Hanbaliyya, Abdurrahman binu Ali binu Muhammad Albakari, wanda ya shahara da Ibnul Jauzi wanda kuma yake mayar da nasabarsa ga Abubakar Siddiq(RA), yana cewa: “Yana daga cikin ƙudurce-ƙudurcen gama-garin mutane masu danganta kansu ga Sunna cewa Yazidu yana kan sawaba kuma wai Hussaini(RA) ne ya yi kuskure da ya yi masa tawaye... A haƙiƙa babu mai faɗin haka sai jahili, mara basira, wanda yake zaton yana fusata Rafilawa (da maganarsa).”²

¹ Minhajus Sunna na Ibnu Taimiya, bugun Sa'udiyya, 1406/1986, 4/571.

² Ruhul Ma'ani, 26/73.

Umar binu Abdil'aziz

An ruwaito cewa, khalifan Banu Umayya mai adalci, Umar binu Abdil'aziz, Allah ya yi masa rahama, ya kasance yana yin bulala ishirin ga duk wanda ya kira Yazidu da laƙabin 'Sarkin Musulmi'.¹

To sai mai karatu ya dubi wannan, kuma ya ga irin adalcin malaman Sunna. Sarkin Musulmi Umar binu Abdil'aziz ɗan ƙabilar Banu Umayya ne kuma Yazidu yana cikin kakanninsa, amma da yake malami ne, kuma ya sha daga tafkin Sunna mai gardi, ka ji yadda ya ɗauki magabacinsa, Yazidu. Ana iya tunawa cewa, a cikin sarakan Banu Umayya kaf, in banda Mu'awiyya, ba'a yi kamar Umar binu Abdil'aziz ba wanda jikan Umar binul Khadfdabi ne ta wajen mahaifiyarsa.

Imam Ahmad binu Hanbal

Salih binu Ahmad binu Hanbal ya ce, "Na ce da Babana: Wasu mutane suna danganta mu ga jibintar Yazidu. Sai ya ce, 'Ya kai ɗana, akwai mutumin da zai jibinci Yazidu matuƙar dai ya yi imani da Allah?' Sai na ce: To me ya sa ba ka la'antar sa? Sai ya ce, 'Yaushe ka ga ina la'antar wani abu? Amma me zai hana a la'anci wanda Allah ya la'ance shi a cikin littafinsa?' Na ce: A ina Allah ya la'anci Yazidu a cikin littafinsa? Sai ya karanta: 'To, shin, kuna fatan idan kun juya (daga umarnin) za ku yi barna a cikin ƙasa, kuma ku yanyanke zumuntarku? Waɗannan su ne waɗanda Allah ya la'ane su, sa'an nan ya kurumtar da su, kuma ya makantar da ganinsu.' (Suratu Muhammad: 22-23). Sa'an nan ya ce, 'Akwai wata barna da ta fi kisa?'"²

Imam Azzahabi

Muhammad binu Ahmad binu Usman Azzahabi, da yake lasafta masu ruwaya adalai, ya ce dangane da Yazidu, "Shi ba adali ba ne; ba ya cancanta a karɓi ruwaya daga gare shi. Imam Ahmad ya ce bai cancanta a karɓi ruwayarsa ba."³

¹ **Alsawa'iqul Muhriqa**, shafi na 221.

² A duba **Arraddu alal Muta'assibil Anid Almani'i min Zammi Yazid** na Imam Ibnul Jauzi, bugun Darul Kutubil Ilmiyya, Bairut, 1426/2005, shafi na 41.

³ A duba **Mizanul l'itidal fi Naqdir Rijal** na Imam Azzahabi, bugun Misra, 1383/1963, 4/440.

Muhammad Rashid Rida

Rashid Rida, wanda yana cikin manyan malaman Sunna na wannan zamani, wanda kuma wasu suke lasafta shi cikin mujaddadai, yana cewa, “Yana cikin wannan tawayen Imam Hussaini jikan Manzon Allah(SAW) a kan shugaban zalunci da ketare haddi, Yazidu binu Mu’awiya, Allah ya wadaran sa, ya wadaran masu mara masa daga ‘yan kungiyar Karramiyya da Nasibawa.”¹

¹ A duba littafin **Tafsirul Manar** na Muhammad Rashid Rida, bugun Misira, 1375 B.H., 6/367.

Babi Na Shida

Bukukuwan Ashura

Bayan ‘yan Shi’a sun yi sanadiyar kisan wanda suke da’awar cewa shi shugabansu ne, watau Imam Hussaini(RA), ta hanyar tattago shi daga garinsu inda yake zaune cikin aminci da girma da karramawa, suka kawo shi tsakiyar abokan gabansa, sa’an nan suka waste suka bar shi aka kashe shi, sai kuma suka kirkiro da wasu bukukuwa na zaman makokinsa da tunawa da shi.

Wadannan bukukuwa ana yin su ne galibi a ranar Ashura, watau goma ga watan Muharram, wacce ita ce ranar da Hussaini ya yi shahada. Bukukuwan sun hada da ayyukan jahilci da sakarci kamar koke-koke da hayaƙaƙa; yin ihu da kururuwa da kiran na-shiga-uku; keta tufafi da cisgar gashi; marin kumatu da dukan kirji; da kuma dukan baya da wata karamar majajawa daure da sarƙa har sai jini ya fita. Akwai kuma wani abu da suke kira TADBIR inda maza suke aske kawunansu kwal kwabo, sa’an nan sai a sa wani ɗan buda a doki wata jijiya a tsakar kwanya sai jini ya fito ya malalo har zuwa kirji. Wadannan ayyuka, wadanda ba mai yin su sai bararo na daji wanda bai taɓa jin kamshin maraya ba, sai ko wanda guluwi ya raba shi da hankalinsa, ana yin su da sunan zaman makokin Hussaini da tunawa da shi kuma tuni har sun dauki sunan HUSSAINIYYAT.

Bukukuwan a da ana yin su ne a ranar goma ga watan Muharram kawai, amma daga baya sun zama ana shirya su a koda yaushe, kuma an gina manyan ‘masallatai’ da kaburban bogi inda ake zaman makoki tare da koke-koke, kuma mabiya suna kawo sadakoki.

Bukukuwan Ashura A Littafan Shi’a Na Farko

Abin mamaki dangane da bukukuwan Ashura ba shi ne sabawarsu ga Musulunci ba, ba shi ne ma sabawarsu ga hankali da wayewa da ci gaban bil Adama ba, babban abin mamakin shi ne sabawarsu ga koyarwar malaman Rafilawa magabata da abinda yake rubuce cikin littafansu.

Manyan malaman Shi’a sun ruwaito haramcin irin wadannan bukukuwa da ayyukan jahilci daga Annabi(SAW) kamar yadda suka ruwaito shi daga imamansu, kuma wannan yana nan rubuce cikin littafansu wadanda ‘yan Shi’a suka yarda da su kuma suke karanta su a ko wane bangare na duniya. Ga misali, babban malaminsu mai suna Mirza Hussain Nuri Addabarsi, ya fitar da hadisi cewa Manzo(SAW) ya ce, “Ba ya daga cikinmu wanda ya doki kumatu, ya keta wuyan riga.”¹ Haka nan, babban malamin Hadisi a wurinsu, Muhammad binu Ya’akub Alkulaini, ya ruwaito daga imamansu na shida, Ja’afar Sadiq, Allah ya rahamshe shi, ya ce,

¹A duba **Mustadrakul Wasa’il** na Mirza Hussain Nuri Addabarsi, bugun Darul Kutubil Islamiyya, Tehran, ba tarihi, 1/144. Har yau, malaminsu Muhammad binul Hassan Annajafi, ya ruwaito hadisin a littafinsa, **Jawahirul Kalam**, bugun Darul Ihya’it Turathil Arabi, Bairut, ba tarihi, 4/370.

“Wanda ya buga hannunsa a kan cinyarsa a yayin musiba, to aikinsa ya rushe.”¹ To ina ga wanda ya mari kuncinsa ko ya daki kirjinsa ko ya fitar da jininsa, kamar yadda ‘yan Shi’a suke yi. Har yau, Kulaini ya ruwaito daga imaminsu na biyar, Muhammad Bakir, Allah ya yi masa rahama, ya ce, “Mafi tsananin rashin hakuri shi ne kururuwa da kiran na-shiga-uku da marin fuska da kirji da cisgar gashi. Kuma wanda duk ya kafa makoki, to hakika ya bar hakuri kuma ya yi nesa da tafarkinsa.”²

Fatawar malaman Shi’a magabata ta zo da abinda ya dace da wadannan hadisai nasu. Malaminsu, Muhammad Hussaini Alshirazi, yana cewa, “Haramun ne dukan kumatu da cisgar gashi.”³ Kai malaman Shi’a ma sun ruwaito ijma’in magabatansu a kan haramcin irin wadannan abubuwa. Daga cikin wadanda suka nakalto ijma’in akwai Muhammad binu Makki Al’amili⁴ da Muhammad binul Hassan Annajafi.⁵

Malaman Shi’a Sun Sabawa Imamansu

Duk da wadan nan ruwayoyi daga Annabi(SAW) da imamai da manyan shaihunnan Rafilawa magabata da suke haramta bukukuwan Ashura da ayyukan jahilci dake tattare da su, malaman Shi’a na zamani sun nace a kan gudanar da wadannan bukukuwa da fitar da fatawoyi da suke nuna halaccinsu.

Daga cikin irin wadannan fatawoyi akwai fatawar babban malaminsu wanda suke ma lafabi da Ayatullahil Uzma, Muhammad Hussain Anna’ini, inda yake cewa, “Babu shakka dangane da halaccin duka da hannaye a kan kumatu da kiraza har su yi ja ko su yi baki (saboda duka). Kai yana ma halatta a yi duka da sarkoki a kan kafadu da baya har su yi ja ko su yi baki. Kuma idan mari da duka ya kai ga fitar jini mara yawa, to duka babu laifi. Amma dangane da fitar da jini daga kai ta hanyar amfani da takobi da dan buda, to yana halatta idan ya zama ba’a tsoron cutuwa, kuma ya zama babu karya kashi ko wata cuta da take biyo bayan fitar jini ga al’ada. Kuma wannan abu ne da mutanen da suka samu horo (na yadda ake fitar da jini daga kai din) suka sani. Haka nan, da mutum zai yi dukan da ba ya cutarwa ga al’ada, amma sai aka yi rashin dace jinin da ya fita ya cutar, to wannan ma bai haramta shi. Sai ya zama kamar misalin

¹ A duba **Alkafi** na Muhammad binu Ya’aqub Alkulaini, bugun Darul Kutubil Islamiyya, Tehran, ba tarihi, 3/225. Wani malamin nasu mai suna Mulla Muhsin Kashani, ya kawo hadisin a cikin littafinsa, **Alwafi**, bugun Qum, 1414 B.H., 13/87.

² **Alkafi** na Kulaini, 3/222.

³ A duba littafin **Alfiqhu** na Muhammad Hussaini Alshirazi, bugun Darul Ulum, Bairut, 1408 B.H., 15/260.

⁴ A duba littafinsa, **Zikral Shi’ah fi Ahkamil Shari’ah**, bugun Maktabatul Busairi, ba tarihi, shafi na 72.

⁵ A duba littafinsa, **Jawahirul Kalam**, 4/367.

wanda ya yi alwala ne, ko ya yi wanka, ko ya yi azumi, ba tare da sa ran zai cutu ba amma sai hakan ya cutar da shi.”¹

Sai mai hankali ya dubi wannan fatawa da abinda ta kunsu na abubuwan ta’ajibi.

1. Da farko dai malamin ya ce, “Babu shakka dangane da halacci,” alhalin yana sane da hadisin Annabi (ruwayar Shi’a ba ruwayar Sunna ba), da maganar imamai biyu, da fatawar magabatan Rafilawa da ijima’insu, duka a kan haramci. Idan malamin ya san wadannan abubuwa, to ni ban san abinda za mu kira shi ba. Sai mu kyale ‘yan Shi’a su ba shi suna su da kansu! Idan kuma bai sani ba, to don me aka kira shi malami, har aka ba shi wannan katon lafabi (Ayatullahil Uzma) irin na Khumaini, kuma aka dauki fatawarsa ake yada ta a cikin littafai?
2. Na biyu, malamin ya ba da dama a yi duka da hannuwa da sarfofi a kan kumatu da kiraza da kafadu da baya har wajen ya yi ja, ko ya yi baki, saboda duka! Shin a tsammaninka, mai karatu, wa malamin yake zato yana yiwa magana a lokacin da yake ba da wannan fatawa: mutane ko dabbobi?
3. Sa’an nan, malamin ba ya ganin laifi a fitar da jini daga kai ta hanyar amfani da takobi (ba wuka ba, malam?) ko rodi, matuƙar dai ba’a fasa kashi ba! Kuma matuƙar ba’a ji tsoron wata cuta wacce take biyo bayan fitar jini ba ga al’ada. Wata kila malamin yana nufin irin abin nan da likitoci suke cewa ‘infection’. Hodi jam! Wani aiki sai guluwi. To ni ban san ta’alikin da zan yi ba a nan; idan akwai dan Shi’a a kusa sai ya taimaka.
4. Sa’an nan daga karshe ga wani fikihu mai zurfi. Da dan Shi’a zai fasa kansa da rodi jini ya zuba a ranar Ashura, saboda bakin cikin mutuwar Hussaini(RA), kuma ya zama ba ya zaton zai cutu da hakan, amma sai aka yi rashin dace ya cutu din, to da sai ya zama kamar wanda ya yi alwala da ruwan sanyi ba ya zaton zai yi mura, amma sai mura ta kama shi!
5. Malamin ya yi maganar wadansu da suka samu horo na yadda ake fitar da jini daga kai ba tare da hatsari ba. Na ga wadannan kwararru a talabijin da yadda suke tafiyar da aikinsu. Suna lalubar wata jijiya ne a tsakar kai, kamar yadda likita yake laluben jijiya idan zai dauki jini don gwaji, sa’an nan sai su sa wani dan karamin rodi mai kama da dan buda sai ka ji ‘kwas’. Sai kawai jini ya kwararo cikin sauƙi. Wannan wani ci gaba ne da aka samu wanda ya kautar wa ‘yan Shi’a hadarin amfani da takubba da wukaƙe!

Wani malamin Rafilawa da ya saba hadisin Annabi(SAW-ruwayar Shi’a ba ruwayar Sunna ba), ya saba umarnin imaman Shi’a, ya saba fatawar malaman Shi’a magabata kuma ya keta ijma’insu don ya halasta bukukuwan Ashura shi ne shugaban Rafilawan duniya na wannan zamani kuma jagoran juyin juya hali na Iran, marigayi Ayatullah Ruhullah Khumaini.

¹ Wannan fatawa mai ban mamaki ta Ayatullahil Uzma malaminsu Hussaini Murtala Ayyad ne ya fitar da ita a cikin littafinsa mai suna **Maqatalul Hussain**, bigun Daruz Zahra, Bairut, 1417 B.H., shafi na 146.

Ga abinda yake fafi a cikin wasiyarsa ta karshe ga ‘yan Shi’a: “Lallai bukukuwan marin nan da kuke gani su ne suke nuna haƙifanin cin nasarar mu. Saboda haka, a shirya bukukuwan makoki na tunawa da Hussaini a dukkan sassan kasa. Masu huduba su aike da ta’aziyarsu kuma mutane su yi kuka. Ku yi ta yin bukukuwan mari da tarukan tunawa da Hussaini kamar yadda aka saba. Kuma ku sani rayuwar wannan al’ummar ta ta’allaƙa da waƙannan bukukuwan da zaman makoki da taruka.”¹

Magajin Khumaini, mai jagorancin daular Iran na yanzu, Ali Khamna’i, ya kara tabbatar da wannan wasiya, ya ce, “Akwai abubuwa da suke kusantar da mutane ga Allah kuma su kara ƙarfafa rikonsu da addini. Waƙannan abubuwa sun haɗa da bukukuwan ta’aziyya na al’ada. Kuma abinda Imam (yana nufin Khumaini) ya yi mana wasiyya da shi na tsara bukukuwan ta’aziyya na al’ada shi ne shiga tarukan Hussainiyyat, da tuna Imam Hussaini da kukan rashinsa, da dukan kirji a tarukan ta’aziyya. Waƙannan al’amura ne da suke ƙarfafa soyayya ga Ahalul Baiti. E, kuma lallai duka a kan kawuna da kiraza yana cikin wannan.”²

Sanya Baƙaƙen Tufafi A Bikin Ashura

Wani abu kuma da ‘yan Shi’a suka sabawa imamansu da ijima’in malamansu shi ne sanya baƙaƙen tufafi, musamman a lokacin bukukuwan Ashura. Ingaƙattun ruwayoyi a cikin littafan Rafilawa da suke izna da su sun taho da hanin sanya baƙaƙen tufafi, amma ‘yan Shi’a suna sa irin waƙannan tufafi a matsayin alamar baƙin ciki da makokin Hussaini.

Ga misali, an ruwaito a littafin *Man La Yahduruhal Faƙih*, ɗaya daga cikin littafan Shi’a guda huɗu mafiya inganci, daga Sarkin Musulmi Ali binu Abi Dalib(RA) ya ce, “Kada ku sanya baƙaƙen tufafi domin su tufafin Fir’auna ne.”³ Babban malamin Rafilawa, Muhammad Rida Alhussaini Alha’iri, ya ce: “Ya shahara a tsakanin ‘yan uwanmu mabiyan Imamiyya shahara mai girma, kai an ma yi ijima’i, cewa makaruhi ne sanya baƙaƙen tufafi a cikin sallah da wajenta.”⁴ A cikin sallah da wajenta, yana nufin a ko wane hali, a ko wane yanayi.

Tare da wannan hani daga imamin Shi’a na farko, ma’asumi, wanda babu bambanci tsakanin maganarsa da ayar Alƙur’ani a wajen Rafilawa, da kuma ijima’in malamansu, amma duk da haka ‘yan Shi’a suna sanya baƙaƙen tufafi a lokacin bukukuwan Ashura wai don nuna baƙin ciki da alhini da juyayin mutuwar Hussaini. Kai a yau ma baƙaƙen tufafi sun zama abin adon Rafilawa kamar yadda muke gani a wajen mazauna babbar ƙasar Shi’a a duniya, watau Iran.

¹ Sakon **Nahadatu Ashura** na Khumaini, shafi na 108.

² A duba littafin **Falsafatu Ashura** na Ali Khamna’i, bugun Maktabatul Asfar, Kuwait, ba tarihi, shafi na 8-9.

³ **Man La Yahduruhal Faƙih**, 1/163. Kuma a duba **Wasa’ilush Shi’a ila Tahsili Masa’ilish Shari’a** na Muhammad binu Hassan Alhurrul Amili, bugun Daru Ihya’it Turathil Arabi, Bairut, ba tarihi, 3/278.

⁴ A duba **Najatul Ummah fi Iqamatil Iza’i alal Hussaini wal A’immah** na Muhammad Rida Alha’iri, bugun Kum, 1413 B.H., shafi na 83.

Mun kawo wannan bayani domin mu nunawa masu yin Shi'a da gaske a nan kasar cewa 'yan uwansu na sauran bangarorin duniya su ba su dauki abin da gaske ba. Maimakon haka, son ransu suke bi, ba maganar imami ko malamai ba.

Matan Shi'a Da Bikin Ashura

Mata 'yan Shi'a suna taka babbar rawa a wajen bukukuwan Ashura da zaman makokin shekara-shekara na Hussaini. Suna fita wajen jerin gwano na wafan nan bukukuwa kuma su ne a kan gaba wajen kuka da marin kunci da cisgar gashi da sauransu.

Hanin da aka ruwaito na wannan biki daga Annabi(SAW) da imamai da malaman Rafilawa ya game maza da mata, amma mun ware wannan sashe musamman don kawo ruwayoyin imaman Shi'a da suka gargadi mata a kan irin ayyukan jahilci da suke faruwa a wajen wafannan bukukuwa saboda yadda matan Shi'a suke gaba-gaba a gudanar da bukukuwan. An ruwaito cewa, a lokacin da yaƙi ya kaure a Karbala tsakanin mabiyan Hussaini(RA) da abokan gabansa, Kanuwarisa, Zainab diyar Ali, ta mari kuncinta, ta yaga tufafinta, kuma ta fadi sumammiya. Bayan da ta farfado, hankalinta ya komo jikinta, Hussaini(RA) ya yi mata gargadi. Ya ce, "Ya ke 'yar uwata, ki ji tsoron Allah, ki nemi sayayawa daga Allah. Ki sani cewa wafanda suke bayan fasa duka za su mutu, haka nan wafanda suke cikin sama ba za su wanzu ba. Kuma lallai komai halakakke ne sai zatin Allah, Madaukaki, wanda ya halicci halitta da kudurarsa...Ubana ya fi ni, uwata ta fi ni, kuma wana ya fi ni (amma duka sun mutu)." Ya ci gaba da yi mata wa'azi, yana tausar ta. Sa'an nan ya ce mata, "Ya ke 'yar uwata, idan aka kashe ni, kada ki yaga tufafi saboda ni, kada ki yakushi fuska saboda ni, kada ki ce kin shiga uku kin lalace."¹

Haka nan, an ruwaito daga Abu Abdillahi Ja'afar SadiK, imamin Shi'a na shida, yana fassara fadin Allah Madaukaki, "wala ya'asinaka fi ma'aruf," ya ce: "Ma'aruf shi ne kada su keta tufafi, kada su mari kunci kuma kada su kira shiga-uku."²

Azumi A Ranar Ashura

Abu ne da aka sani cewa Ahalus Sunna suna azumi a ranar Ashura domin ya inganta a hadisi Annabi(SAW) ya azumce shi kuma ya yi umarni da azumtar sa. Amma Rafilawa da

¹ Wannan gargadi malaman Shi'a da dama sun ruwaito shi, ciki har da Abbas Alkummi a cikin littafinsa, **Muntahal Aamal**, 1/481, da Abdul Hussaini (wai ma!) Alhilli a littafinsa, **Alsha'a'irul Hussainiyyah**, bugun Maktabatul Daffi, Dimashqa, 1995, shafi na 106.

² A duba **Tafsiru Nuril ThaQalain** na Abdul Ali (wai ma!) Al'arusi Alhuwaizi, bugun Kum, Iran, 1413 B.H., 5/308. Kuma, har yau, ruwayar tana nan cikin **Biharul Anwar Aljami'ati li Durari Akhbaril A'immatil Adhar** na Muhammad Bakir Almajlisi, bugun Daru lhya'it Turathil Arabi, Bairut, 1403 B.H., 82/77.

suka mayar da ita ranar biki, sai suka faryata wannan azumi suka ce wai sarakan Banu Umayya ne suka yi umarni da shi don su hana mutane tunawa da Hussaini. Daga cikin masu faɗin haka akwai malamin Shi'a na wannan zamani, wanda ya shahara da tsaurin kai ainun, watau Muhammad Tajjani Samawi.¹

Malaman Shi'a suna yin wannan magana tare da cewa suna sane da ruwayoyi daga imamansu da suke umarni da azumtar wannan rana. An ruwaito daga Ja'afar Sadik wanda ya karɓo daga mahaifinsa, Muhammad Bakir, ya ce: "Azumin ranar Ashura kaffarar shekara ne."² Kafinsu, an ruwaito daga Ali binu Abi Dalib(RA) ya ce, "Ku azumci ranar Ashura, tara da goma (ga wata), domin kiyayewa. Lallai shi (azumin) kaffara ne ga shekarar da ta gabace shi. Idan ɗayanku bai san da azumin ba har ya ci abinci a ranar, to ya kame bakinsa."³

Duba ka gani, mai karatu, yadda Sarkin Musulmi Ali, Allah ya fara masa yarda, ya karfafa wannan azumi da cewa ko mutum ya wayi gari bai san da shi ba, ya ci abinci, to ya kame bakinsa, ya cika azuminsa. Kuma wannan ruwaya malaman Rafilawa ne suka naƙalto ta amma da yake ta saɓa son zukatansu, sai suka keƙashe fasa suka faryata da ita, kuma suka lankaya ma sarakan Banu Umayya don su fusata mabiyansu waɗanda tuni sun sa musu Kiyayyar sarakan Banu Umayya, kai har ma da ƙabilar Banu Umayya baki ɗayansu. Duba ka ga yadda ake yin addini: son zuciyar malamai da jahilcin mabiya!

Bikin Ashura A Nijeriya

Rafilawan Nijeriya sun ara sun yafa, inda suke haɗa gangami a ranar goma ga watan Muharram domin bikin tunawa da shahadar Hussaini a Karbala. Babu tabbas ko suna sane da waɗancan ruwayoyi da muka kawo na hanin Annabi(SAW) da imamai ga irin wannan biki ko a'a. Dalili kuwa saboda yawancin 'yan Shi'ar kasar nan daga 'yan boko waɗanda ba su iya sanin abu sai in ya biyo ta hanyar TRANSLATION da TRANSLITERATION, sai jahilai tsintsa waɗanda ba su iya rubutu da karatu ba. To ka ga irin waɗan nan zai yi wuya a yi musu shaidar cewa suna yin barna a bisa sani.

To sai dai abinda yake tabbas shi ne barna kam suna yin ta. Domin cikin abubuwan assa da bidi'o'i na bikin Ashura ba abinda ya rage musu sai TADBIR kawai. Kuma kullum abin sai gaba yake yi. Allah ya saukaƙe.

Wani abin mamaki da takaici dangane da bikin Ashura a kasar nan shi ne yadda wasu 'yan ɗarika suke shiga ana yi da su. Koda yake da ma wasu daga cikinsu suna da abinda ya

¹ A duba littafinsa, **Alshi'atu Hum Ahalus Sunna**, bugun Shamsul Mashrik, Bairut, ba tarihi, shafi na 301, da littafinsa, **Fa Siru fil Arli**, shafi na 276.

² A duba **Jami'u Ahadithish Shi'ah**, 9/475, da **Tahzibul Ahkam**, 4/300, da **Al'istibsar**, 2/134.

³ A duba **Mustadrakul Wasa'il** na Hussain Annuri Addabarsi, bugun Darul Kutubil Islamiyya, Tehran, ba tarihi, 1/594.

yi kama da irin wannan biki, kamar ‘yan dariƙar Kadiriyya masu bikin Waliyyai wanda suke yi a Kano a ranar 11 ga watan Rabiul Akhir na ko wace shekara. Su kuwa ‘yan Tijjaniyya waƙanda ba su da irin wannan biki ga alama suna gab da mayar da bikin Maulidi ya zama irinsa. Tuni wannan ya fara a wasu biranen ƙasar nan.

Nasiharmu ga ‘yan dariƙa ita ce su sani cewa ‘yan Shi’a ba abokan tafiyarsu ba ne. Koda yake tushensu na bidi’a ɗaya ne, to amma bidi’ar ‘yan Shi’a ta fi tasu kaushi saboda miyagun aƙidu da suke ƙudurewa waƙanda cikin sauki suna iya fitar da mutum daga Musulunci. Su kuwa ‘yan dariƙa Ahalus Sunna ne saboda sun yarda da khalifancin Khulafa’ur Rashiduna baki ɗayansu.¹ Bugu da ƙari, babu mai zagin sahabin Annabi ko ɗaya a cikin su (koda yake sun fi damuwa in an zagi Shainunnai!), ba wanda ya yarda da ma’asumi bayan Annabi a cikin su, ba wanda yake ganin Karbala ta fi Makka da Madina a cikin su. Saboda haka kada su yarda da yaudarar ‘yan Shi’a da taƙiyyarsu. Su sani cewa wanda bai ga girman Abubakar da Umar ba, Allah ya ƙara musu yarda, to ba zai ga girman Shaihu Abdulkadir da Shaihu Tijjani ba. Dada ballantana Inyasi!

Don haka muke ganin ya zama wajibi ga ‘yan dariƙa su fito fili su barranta da ‘yan Shi’a kuma kada su yarda wani abu ya haɗa su. Muna Rodon Allah Maɗaukaki da ya shirye mu baki ɗaya. Ya raba mu da bin Shaidan da son zuciya, amin.

¹ **Ahalus Sunna** na da ma’ana biyu. Ta farko, waɗanda suka yarda da khalifancin khalifofi hudu baki ɗayansu: Abubakar da Umar da Usmanu da Ali. Ta wannan fuska ‘yan dariƙa Ahalus Sunna ne. Ma’ana ta biyu, masu riko da Sunna tsintsa a ko wane babi, kamar babin Sifofin Ubangiji da cewa Allah yana sama, da cewa Alkur’ani ba halittacce ba ne amma maganar Allah ne, da cewa ana ganin Allah a lahira, da sauransu. (A duba **Minhajus Sunna** na Ibnu Taimiya, 2/120-129).

Babi Na Bakwai

Burutai da Gararambar ‘Yan Shi’a

Kulun kulufita: Gauta.

Shirim ba ci ba: Bidi’a.

Takanda ba kashi ba: Shi’a.

Kekashashshiyar bidi’a, maras mamora. Bushashshen kashi wanda ko kare ba ya tinda. Amma da yake karya ce, idan ka so ka ce tatsuniya, kullum sai yado take yi, tana ressa da harasa. Dabi’ar ko wacce bidi’a: shirim kamar baba; amma ba amfani tunda ba’a ci, ba’a jikawa a sha.

Allah ya jifan Sa’adu Zungur inda yake cewa:

Karya ce mai launi bakwai,

Ga fari, da baki, ga rawaya.

Ga shudi, ga kuma algashi,

Toka-toka, da ja, sun garwaya.

Ba ta ‘ya’ya, sai ko tai fure,

Sai rassa sun fi dubu daya.¹

Ga jerin gwano, ga tattaki. Ga badujala da atisayen soja. Ga inifom iri-iri da tutoci kala-kala. Ga Turancin ‘yan boko da barazanar ‘yan takarda. Ga DALOLIN kasar IRAN, da MUTU’AR matan Shi’a. Ga gararamba da yawon dandi: daga Katsina zuwa Zaria, daga Birnin Kebbi zuwa Zaria, daga Gombe zuwa Zaria – kuma duk a kasa kamar takarkaru!

Sai dai duk da wannan, Musulmin Nijeriya sun ce ba sa so; a kai kasuwa! Su Sunna suke so. Sunna sak!! Bidi’a sam!! Shi’a sam! sam!! Sam!!!

Allah ya jifan Sa’adu:

Gaskiya ba ta neman ado,

Ko na dadin bakin zabiya.

¹ Wakar Sa’adu Zungur, **Arewa: Jumhuriya ko Mulukiya?** Bugun NNPC, Kaduna, 1968 shafi na 20.

Gararambar Arba'iniyyat

A karshen babin da ya gabata, mun ambata cewa, a cikin bidi'o'in bikin Ashura kaf ba abinda ya ragewa 'yan Shi'ar Nijeriya sai Tadbir kawai. Sa'an nan muka ce: kuma abin kullum sai gaba yake yi. To ga gaskiyar abinda muka fadi.

Shekaru kamar uku da rubuta waccan magana, 'yan Shi'ar Nijeriya sun fara gudanar da Gararambar Arba'iniyyat. Ita wannan gararamba wani yawon dandi ne wanda 'yan Shi'a suke fitowa kwansu da kwarkwata, maza da mata, yara da manya, jarirai a baya da 'yan tayi a ciki, gajiyayyu da musakai da guragu a kan kekuna, su fito daga dukkan birane da kauyukan kasar nan, su rankaya a kasa, suna taka sayyada, kome rana kome sanyi, daruruwan mila-milai kuma tsawon kwanaki, har zuwa birnin Zaria wai don bikin kwana arba'in da shahadar Hussaini, Allah ya kara masa yarda.

Suna da wuraren da suke harhaduwa kafin su dunguma. Wadān nan wurare, don zalunci, suna kiransu MIKATI. Suna isgili da addinin Musulunci; wai kamar yadda alhazai masu ziyarar Dakin Allah suke daukar harami daga Mikati su ma suna fara motsawa daga Mikatansu.

A wannan tafiya ta jahilci da jahiliyya, wacce Allah bai yi umarni da ita ba, kuma Manzon Allah (SAW) bai aikata ta ba, malaman Sunna da Imaman Ahalul Baiti ba su san da ita ba, ana aikata ayyukan assha na sabawa Allah da cutatawa bayinsa. Banda kauyawan da ake debowa,¹ a sa su a layi kamar shanu, wadanda wata kila ana iya cewa sun ji sun gani, ana cutatawa bayin Allah masu amfani da manyan tituna, da mutanen garuruwan da ake sauka domin yin zango a cikinsu, da sauransu.

Yanzu sai mai hankali ya yi lissafi. A ce mutane dubu biyu, ko dubu uku, su sauka a gari su kwana ba wani shiri, ba tanadi. Ga misali, ko ba kome, da safe rabin wannan adadin za su bukaci zagayawa bayan gida. To mutum ya dubi turoson mutane dubu, da sanyin safiya, kayan mangala nawa zai yi, ko nauyin kilo nawa zai kai. Banda ruwan da za su bukata, wanda za su wanke bayansu da shi.

Duk wannan aikin jahilci an ce wai addini ne; saboda zaluntar addini. Kuma wasu 'yan jarida, wadanda ba su yi wa al'ummarsu da sana'arsu adalci ba, suna zuga su, suna cewa wai SYMBOLIC TREK ne, kamar yadda suke zuga 'yan fim din Hausa suna yin barna.² Allah ya kiyashe mu tabewa!

Tafiya dai a Musulunci babu kamar tafiya aikin Hajji; saboda shi yana cikin shika-shikan Musulunci guda biyar. Amma Allah bai ce mutum ya bar abin hawa, ya tafi a kasa ba. Kuma ba ya wajaba sai ga mai iko. To a ina a cikin addinin Musulunci 'yan Shi'a suka samu tafiya Zaria, ko kuma ko wane gari, don bikin cika kwana arba'in da shahadar Hussaini? A cikin Alkur'ani ko

¹ Kimanin kashi tamanin cikin dari (80 %) na masu yawon dandin Arba'iniyyat kauyawa ne.

² 'Yan jarida su ji tsoron Allah dangane da sana'arsu. Su tuna cewa, ko wace kalma da suka rubuta, ko suka furta, za'a tambaye su a kanta a Ranar Lahira.

a Hadisan Annabi? Ko kuwa Musulunci ya zama ra'ayin mutane da yayatawar kafafen yada labarai?

Karshen Tika-tika...

An yi nasiha ga 'yan Shi'a a kan yawon gararamba da suke yi, an nuna musu cuta da wahalhalu da suke sabauta wa mutane, amma ina. Cutar wannan yawon dandi ta game kowa. Kauyawa da ake debowa, mata musamman masu juna biyu, kananan yara da gajiyayyu, mutane na kan hanya masu sana'a da larurori iri-iri, mazauna garuruwan da ake sauka a yi zango a cikinsu babu shiri babu tanadi, da sauran abubuwa na cuta da babu wanda ya san iyakarsu sai Allah.

A sanadin yawon garambar arba'iniyyat, an tursasa wa mutane. An wulakanta dattijai, shugabanni, malamai da masu mulki. An gamu da sarki an sa dole ya waske, an gamu da gwamna an sa ya diga, ya taka sayyada. Makota sun koka, kowa ya kosa, amma an rasa ta yi, an zuba wa ikon Allah ido. 'Yan shi'a ba su sani ba Allah yana madakata!

Duka wannan da sanin shugabansu, jagoransu, Ibrahim Alzakzaki, amma bai hana su ba. Ya kamata shugaba ya koya wa mabiyansa ladabi da aikin alheri, amma da yake mara abu ba ya ba da shi, kamar yadda masu hikima suka ce, gogan naku bai taka wa mabiyansa burki ba. Idan ma aka yi masa nasiha, kamar yadda Sheikh Ahmad Gumi ya yi, "sai girman kai da yin zunubi ya dauke shi." (Suratul Bakara: 206). Haka abubuwa suka ci gaba har ranar da arangamar Sojoji da 'yan Shi'a ta faru. Madalla da fasahar sadarwa ta zamani; kowa ya ga abinda ya faru!

Kato A Baro

Abu Musal Ash'ari, Allah ya kara masa yarda, ya ruwaito daga Annabi (SAW) cewa, ya ce: "Lallai Allah yana jinkirtawa azzalumi, har lokacin da ya kama shi to ba zai kubutar da shi daga azaba ba."¹

Zakzaki ya kwashe shekaru yana barna a bayan kasa. Yana batar da bayin Allah, yana raba su da imani, yana saka su a hanyar halaka. Wata dattijuwa da ba na tuhuma da karyar ta ba ni labari cewa ta ga 'yan Shi'a, lokacin da aka kawo su asibiti bayan wani hari da ya rutsa da su, suna mutuwa, suna cikawa da kalmar "Ya Hussaini." Akwai wata cuta da ta kai ya wannan.

Zakzaki ya sabauta mutuwar mutane da dama, daga cikin mabiyansa da wasunsu, ba gaira ba dalili, a banza a wofi. Matattu daga cikin mabiyansa ya kafa wa 'ya'yansu gidauniyar

¹ Bukhar da Muslim suka ruwaito shi.

Shuhada’u, wata kila ana daukar nauyinsu da ita, wafanda ba mabiyansa ba kuma ko oho. Amma gidauniyar Shuhada’u tana amfani idan mutum ya rasa ransa a mala?

Zakzaki ya kwashe shekaru yana zagin fiyayyun bayin Allah, bayan Annabawa da Manzanni, watau Sahabban Annabi (SAW), Allah ya kara musu yarda baki daya, kuma yana kafirta su. Tun yana yi a boye, har ya fito fili, ba masu kwaba ba masu hani, ta bakin Abubakar Ladan. Wannan babban zalunci ne da zagon kasa ga Musulunci.

A yau, alhakin zagin Sahabbai, da sauran bayin Allah da ya cuce su ta hanyoyi dabam-daban, ya kama Zakzaki. Ya rasa ‘ya’yansa, kamar yadda ya sabauta wasu suka rasa nasu. Ya wulafanta, irin wulafancin da ba’a ta ba yi wa wani shugaba, mai magoya baya ba a tarihin Nijeriya na kusa-kusan nan. Ko Maitatsine, bai ga wulafanci irin wanda Zakzaki ya gani ba. Kuma Allah ya bar shi da ransa, kamar yadda aka ce yana nan bai mutu ba, wata kila don ya kara masa wulafanci, ko kuma don ya tuba. Allah kadai ya sani. Muna rokon Allah ya arzuta shi da tuba karfaɓɓe.

Ba dariyar dara dangi muke yi ba – Allah ya kade musiba! Amma wasu mabiyar Zakzaki a lokacin da aka kashe Malam Ja’afar Mahmoud Adam sun yi homar cewa, ba’a isa a ta ba Malaminsu a zauna lafiya ba. Haka nan, da Malam Albani na Zaria ya rasa ransa, sun maimaita irin wannan homar. Mu da zato muke idan aka ta ba Zakzaki Abuja ce za ta kama da wuta.

Kamar yadda na fadi, ba dariyar dara dangi muke yi ba, amma muna fitar da izna ne, don masu hankali su wa’azantu. Muna rokon tsarin Allah gare mu da Musulmi baki daya.

Lauje cikin Nadi

Lokacin da Zakzaki ya samu kansa a cikin tsaka mai wuya, ya juya ga iyayen gidansa, ma’kiyan Allah ‘yan Shi’ar Iran, yana neman taimako daga wajensu. Wannan sai ya tona abinda yake boye.

Mun sha gargadin mutane, musamman mahukunta, da cewa Zakzaki dan barandan kasashen ketare ne, kuma harakarsa tana da hatsari ga tsaro da zaman lafiyar kasar nan. Da an ji wannan gargadi da wuri da ya amfani ‘yan Shi’a su da kansu, kafin ya amfani wasunsu.

A yanzu ta fito fili. Yadda shugaban kasar Iran da Ministansa na Harkokin Waje da Majalisar Dokokin kasar suka magantu a kan abinda ya faru a Zaria tsakanin Sojojin Nijeriya da ‘yan Shi’a, yana nunawa a fili cewa Zakzaki wata bakar ajiya ce da Iran ta yi a Nijeriya don ta yi amfani da shi wata rana. Haka nan maganar Hassan Nasarallah, shugaban kungiyar ta’addanci ta Hizbullah, a kan al’amarin tana nuna cewa wata kila wannan kungiya ta buɗe reshe a Nijeriya, amma ba mu sani ba!

Hizbullah a Nigeriya?!

A, mene ne abin mamaki? Zakzaki yana da sojan-sa-kai, wafanda yake kira Harisawa, wafanda kuma suke atisaye tare da samun horo irin na soja, sanye da inifom iri-iri da hular kwano, da tutoci na burged-burged. Kuma tun ba yau ba, an sha kama makamai a kasar nan, wafanda suka fito daga kasar Iran da kungiyar Hizbullah masu alakar kut da kut da Zakzaki.

A cikin watan Oktoba na shekarar 2010, an kama kwantenoni goma sha uku, a tashar jiragen ruwa ta Legas, makare da makamai, tare da rakiyar mutane biyu: daya dan Nijeriya, daya dan Iran. Bayan bincike da shari'a na tsawon shekaru biyu, an tabbatar da cewa, makaman nan daga kasar Iran suk fito, kuma an daure mutanen biyu tsawon shekaru 17 a gidan yari.¹

Haka nan, a shekarar 2013 an gano makamai boye a cikin wani gida a Birnin Kano. Binciken farko ya nuna cewa makaman na Hizbullah ne, ta shigo da su ta hanyar wasu 'yan kasar Lebanon dake zaune a Kano.² A sanin wannan marubuci, har yau ba'a gama shari'ar wafanda aka kama da makaman ba.

Wannan abinda ya fito fili ke nan. Wa ya abinda yake boye banda Allah?!

To, dan uwa mai karatu, idan ka hada wafan nan bayanai da muka kawo a sama, da abinda kasar Iran da Hizbullah suka yi kaurin suna da shi na yin katsalanda a cikin harkokin kasashe, da ta da fitina da hura wutar yaki a cikin su, kamar kasashen Iraki da Siriya da Yaman, da sauransu, ai ka ga mai hankali ba zai yi wasa da dan gaban goshin Iran da Hizbullah ba irin Zakzaki, wanda har a Birnin Kum na Iran an yi zanga-zanga a kan abinda ya same shi.

¹ Duba jaridar **Daily Trust**, fitowar 15 ga watan Mayu, 2013, shafi na 46.

² Duba **Daily Trust**, fitowar Jumma'a, 31 ga watan Mayu, 2013, shafi na 1 da na 5.

Rufewa

Faduwa da Riba A Mutuwar Hussaini

Mutuwar Hussaini a fagen fama da shahada da ya yi a hannun abokan gabarsa al'amari ne mai girma da ya faru a tarihin al'ummar nan wanda Allah ya daukaki wasu mutane da shi ya kasantar da wasu, wasu suka ci riba wasu kuma suka fadi warwas.

Mutum na farko da ya ci riba da wannan al'amari shi ne Hussaini shi da kansa saboda Allah ya ba shi shahada wacce zai daukaki darajarsa da ita a lahira. Hussaini bai samu darajar rigaye zuwa Musulunci ba irin wadda Musulmin farko, kamar Abubakar da Umar da Usmanu da Ali da Dalha da Zubair, suka samu. Bai gamu da cutatawar mushrikai ba irin wacce su Ammar binu Yasir da Suhaib Arrumi da Bilal da Sumayya suka gamu da ita. Bai dandani dacin hijira ba irin wanda magabata suka dandana kamar su Mus'ab binu Umair da Usmanu binu Maz'un da Abu Salma da Ummu Salma da Rufayya diyar Annabi da sauransu. Bai yi yaƙi tare da Annabi ba saboda ko da Manzo ya koma ga Ubangiinsa duka shekarunsa ba su wuce shida ko bakwai ba. Bai yi jihadin 'yan ridda ba a zamanin Abubakar Siddiku, tun da har aka gama wadannan yaƙoƙa shekarunsa ba su wuce tara ba. Haka nan, bai shiga jihadin buƙe ƙasashe ba na zamanin Umar binul Khadfi. Saboda haka darajoji masu yawa sun kubuce masa, amma sai Allah a cikin rahamarsa da hikmarsa ya musanya masa da shahada da ya karrama shi da ita. Don haka, Hussaini shi ne mutum na farko da ya ci riba da wannan al'amari.

Wasu kuma da suka ci riba da shahadar Hussaini a fagen fama su ne muminai na ko wane zamani da suka dandani baƙin cikin mutuwar kuma suka tsaya a kan abinda Allah yake so, yake yarda da shi, ba su daƙa ba, ba su raga ba. Suka ce: *Inna lillahi wa inna ilaihi raji'un*. Wadannan su ma sun ci riba domin Allah ya jarrabe su da musiba kuma sun yi abinda Allah yake so bayinsa su yi a yayin da ya jarrabe su da musiba.

Amma waƙanda suka yi asara da wannan al'amari suna da yawa. Na farko, kuma manyan masu asara, su ne waƙanda suka kashe shi da hannayensu, watau kwamanda Umar binu Sa'ad da rundunarsa. Sai kuma gwamnan Kufa, Ubaidullahi binu Ziyad, idan ta tabbata ya ba da umarni a kashe Hussaini ko ya yarda da kisansa. Sa'an nan sai Yazidu ƙan Mu'awiya shi ma idan ta tabbata cewa ya ba da umarni a aikata wannan ta'asa, ko ya yarda da ita, ko ya ji daƙinta. Wadannan babu shakka sun yi asara, kuma hukuncinsu yana ga Allah.

Daga nan kuma sai waƙanda suka shiga shara ba shanu da waƙanda suka bata sakamakon al'ama'rin. Su kuwa nau'i ne da yawa.

1. Waƙanda suka aikewa Hussaini da wasifu suka gayyato shi zuwa Kufa amma suka basar da shi, suka gaza kare shi, suka bari abokan gabansa suka kashe shi.
2. Waƙanda suka ji ko suka karanta labarin shahadar Hussaini sa'an nan suka shiga raba laifi, a bisa rashin sani, ko kuma alal aƙalli a bisa rashin tabbas, ga waƙanda suke zato

sun aikata ba daidai ba a cikin al'amarin, kuma suka dauki gaba da su, suna zagin su, suna la'antar su. Wadannan babu shakka sun yi ganganci kuma ba su kyautata aiki da faɗin Allah ba: “Kuma kada ka bi abinda ba ka da ilmi game da shi. Lalle ne ji da gani da zuciya, duka wadancan, (mutum) ya kasance daga gare shi wanda ake tambaya.” (Suratul Isra: 36).

3. Wadanda suka ji takaicin mutuwar Hussaini kuma suka wuce haddin Shari'a ta wajen aikata ayyukan jahilei da Jahiliyya kamar bikin tunawa da kashe shi a duk shekara da kuka da kururuwa da kiran na-shiga-uku. Ko suka sanya babbaƙun tufafi, ko suka doki jikkunansu, ko suka mari kumatunsu, ko suka cizgi gashinsu, ko suka yaga rigunansu, ko suka fitar da jini daga jikkunansu, don baƙin ciki. Haka nan da masu ziyarar shirka zuwa ƙabarin Hussaini da masu zaman makoki ba ƙarewa, da sauran nau'o'a na jahilai masu batan bakatantan, “wadanda aikinsu ya face a rayuwar duniya, alhali kuwa suna zaton lalle ne su, suna kyautata (abinda suke gani) aikin ƙwarai ne.” (Suratul Kahf: 104).

Muna roƙon Allah ya tsare mu taɓewa. “Ka ce: Ya Allah, Mai ƙaga halittar sammai da ƙasa, Masanin gaibi da bayyane! Kai ne ke yin hukunci a tsakanin bayinka a cikin abin da suka kasance suna saba wa juna a cikinsa.” (Suratuz Zumar: 46).

Tsarki ya tabbatar maka, ya Ubangiji, tare da godiya a gare ka. Ina shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai kai. Ina neman gafararka, ina tuba zuwa gare ka.

Manazarta

A. Littafan Ahalus Sunna

Abdurrahman binul Jauzi, *Alraddu Alal Muta'assibil Anid Almani'i min Zammi Yazid*, Darul Kutubil Ilmiyya, Bairut, 1426/2005.

Abubakar binul Arabi, *Al'awasim minal Kawasim*, Alkahira, 1375.

Ahmad binu Taimiya, *Majmu'ul Fatawa*, Riyad, 1381.

Ahmad binu Taimiya, *Minhajus Sunnatin Nabawiyya*, Riyad, 1406/1986.

Ibnul Athir, *Alkamil Fit Tarikh*, Bairut, 1385/1965.

Ibnu Hajar Alhaitumi, *Assawa'ikul Muhrika fir Raddi ala Ahlil Bida'i wal ZandaKa*, Alkahira, 1385/1965.

Ibnu Kathir, *Albidaya wal Nihaya*, Bairut, 1974.

Kamal binul Humam, *Almusamara fi Sharhil Musayara*, Alkahira, 1347.

Mahmud Aalusi, *Ruhul Ma'ani fi Tafsiril Kur'anil Azimi was Sab'il Mathani*, Dimashka.

Muhammad binu Isma'il Albukhari, *Sahihul Bukhari*, Darul Jil, Bairut.

Muhammad binu Jarir AdDabari, *Tarikhul Umami wal Muluk*, Darul Ma'arif, Misra, 1962.

Muhammad binu Muhammad Algazali, *Ihya'u Ulumid Din*, Darul Fikir, 1400/1980.

Muhammad Rashid Rida, *Tafsirul Manar*, Misra, 1375.

Muhammad binu Usman Azzahabi, *Siyaru A'alamil Nubala*, Mu'assasatul Risala, 1401/1981.

Muhammad binu Usman Azzahabi, *Mizanul I'tidal fi Nakdir Rijal*, Misra, 1383/1963.

Sa'aduddin Attaftazani, *Sharhul Akidatin Nasfiyya*, Astana, 1277.

Yusuf binu Fargali, *Tazkiratu Khawasil Umma fi Khasa'isil A'imma*, Madba'atun Najaf, 1383/1964.

B. Littafan Rafilawa

Abbas Alkummi, *Muntahal Aamal fi Tarikhin Nabiiyyi wal Aal*, Addarul Islamiyyah, Bairut, 1414.

Abbas Alkummi, *Nafsul Mahmum*, Darul Mahajjatil Baida, Bairut, 1412.

Abdul Ali Al'arusi Alhuwaizi, *Tafsiru Nuril Thakalain*, Dab'u Kum, Iran.

Abdul Hussain Alhilli, *Alsha'a'irul Hussainiyya fil Mizanil Fikhi*, Maktabatul Daffi, Dimashka, 1995.

Abdul Hussain Nuruddin Al'amili, *Ma'asatu Ihda wa Sittin*, Darul Firdaus, Bairut, 1986.

Abdul Hussain Nuruddin Al'amili, *Almajalisul Fakhirah fi Ma'atimil Kuddatid Dahirah*, Muassasatul Wafa, Bairut.

Abu Mansur Ahmad binu Ali Adfabarsi, *Al'ihitijaj*, Sharikatul Kutubi, Bairut, 1414.

Abdurrazzak Musa Almuqrim, *Maktalul Hussain*, Darul Kitabil Islami, Bairut, 1399.

Ahmad Rustum Nafis, *Ala Khudal Hussain*, Madba'atul Gadir, Bairut, 1418.

Ali binu Musa binu Dawus, *Maktalul Hussain*, Muassasatul A'alami, Bairut, 1414.

Ali Khamna'i, *Falsafatu Ashura*, Maktabatul Asfar, Kuwait.

Asad Haidar, *Ma'al Hussain fi Nahdatihi*, Darut Ta'aruf lil Madbu'at, Bairut, 1399.

Bakir Sharif Alkurashi, *Hayatul Imamil Hussain*, Madrasatul Iruwani.

Hadi Annajafi, *Yaumud Daffi*, Kum, Iran, 1413.

Hussain Kurani, *Fi Rihabi Karbala*, Darut Ta'aruf lil Madbu'at, Bairut, 1413.

Hussain Murtada Ayyad, *Maktalul Hussain*, Daruz Zahra, Bairut, 1412.

Ibnu Shahar Ashur, *Manakibu Ali Abi Dalib*, Iran.

Idris Alhussaini, *Lakad Shayya'anil Hussain*, Darul Jil, Bairut, 1414.

Jawad Muhaddisi, *Mausu'atu Ashura*, Darur Rasulil Akram, Bairut, 1418.

Kazim Hamd Ihsa'i Annajafi, *Ashura*, Muassasatul Balag, Bairut, 1411.

Mirza Hussain Nuri Adfabarsi, *Mustadrakul Wasa'il*, Darul Kutubil Islamiyya, Tehran.

Muhammad Bakir Almajalisi, *Biharul Anwar Aljamiati li Durari Akhbaril A'immatil Adhar*, Daru Ihya'it Turathil Arabi, Bairut, 1403.

Muhammad binul Hassan Annajafi, *Jawahirul Kalam*, Daru Ihya'it Turathil Arabi, Bairut.

Muhammad binu Makki Al'amili, *Zikrash Shi'a fi Ahkamish Shari'a*, Manshuratu Maktabati Busairi.

Muhammad binu Muhammad Nu'uman Almu'fid, *Al'irshad*, Massasatul A'alami, Bairut, 1979.

Muhammad binu Ya'akub Alkulaini, *Alkafi*, Darul Kutubil Islamiyya, Tehran, Iran.

Muhammad Hussain Shirazi, *Alfikhu*, Darul Ulum, Bairut, 1408.

Muhammad Muhsin Kashani, *Alwafi*, Kum, Iran, 1404.

Muhammad Rida Alha'iri, *Najatul Ummah fi Ikamatil Iza'i alal Hussaini wal A'immah*, Kum, Iran, 1413.

Muhammad Tijjani Samawi, *Alshi'atu Hum Ahalus Sunnah*, Shamsul Mashriq, Bairut.

Muhsin Amin Al'amili, *Lawa'ijul Ashjan*, Darul Amir, Bairut, 1996.

Rida Kazwini, *Tazallumuz Zahra*, Bairut, Lebanon.

Ruhullah Khumaini, *Nahdatu Ashura*, (Muzakkirah).

Sadiq Makki, *Mazalimu Ahalil Bait*, Addarul Ilmiyya, Bairut, 1404.

Sharif Jawahiri, *Muthirul Ahzan*, Darul Kitabil Islami, Bairut.

Sharif Arradi, *Nahjul Balaga*, Darul Ma'arifa, Bairut, Lebanon.